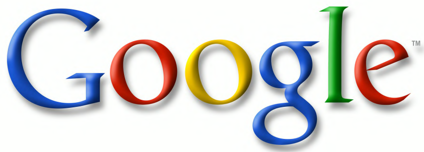
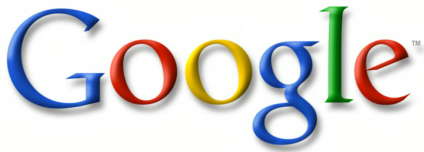
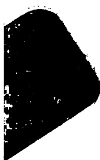
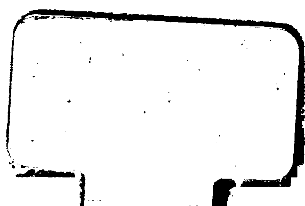

UC-NRLF
$B 136 952

SOLEN SJUNKER,

GUSTAF I:STES SISTA DAGAR.

HISTORISK TRAGEDI I FYRA AKTER

AF

JOH. BÖRJESSON.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS FÖRLAG.

Pris: 1 r:dr banko.

SOLEN SJUNKER,

GUSTAF I:STES SISTA DAGAR.

HISTORISK TRAGEDI I FYRA AKTER

AF

JOH. BÖRJESSON.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1856.

DRAMATIS PERSONÆ.

KONUNG GUSTAF I:ste.
PRINS ERIK.
PRINS JOHAN.
PRINS CARL.
EDZARD, } Grefvar af Friesland.
JOHAN, }
LAURENTIUS PETRI, Erkebiskop.
ROOS, }
OXENSTJERNA, } Riddare.
MORNAY, }
GYLTA, } Krigs-Öfverstar.
FERLA, }
EN TYSK RIDDARE.
DROTTNING CATHRINA STENBOCK.
PRINSESSAN CATHRINA.
PRINSESSAN CECILIA.
ABBEDISSAN I WADSTENA KLOSTER.
GUNNIL, Cecilias fordna Amma.
EN PAGE.
EN HOFLAKEJ.
EN TRÄDGÅRDSMÄSTARE.
EN BORGARE.
TVENNE BORGARFRUAR.
EN BORGARFLICKA.
EN BONDFLICKA.

Hoffolk. Pager. Borgare. Jägare. En Smed. Soldater.

Första, Tredje och Fjerde Akterna å Stockholms Slott. Den Andra i Wadstena. Tiden år 1560.

FÖRSTA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Stockholms Slott. — En sal med flere öppna fonddörrar till ett balrum, der Hofvet festligt rörer sig fram och åter. — Å sidorna äfven dörrar, till en del öppna; stolar, bord höljda med dryckeskärl. — Här och der en slumrande Page. — Vid ett sidobord ett par äldre Herrar pokulerande. — Man hörer och ser slutet af dansen.)

PRINS ERIK *(ur dansrummet, följd af Riddare och Hofmän.)*

Upp, "Kungens unga Svenner",
J slumren ej så här!
Den natt ej sömnen känner,
Som nöjet helgad är.
Till brädden fort sig fylle
Pokalens gyllne rund,
Och med sitt guld förgylle
Den sena nattens stund.
Till Rhenskt och Spanskt vi vädje
Från Svenska ögonpar,
Och skatte till vår glädje
Hvad Nord och Söder har.
Till flickan uti Norden,
Som himlens nåd oss skänkt,

Han har från Södra jorden
Med drufvan på oss tänkt —
Till sköna blickars tjusning
I festens gyllne sal
Skänkt drufvornas berusning
Ur gyllene Pokal.

(Höjer med sitt sällskap de af Pagerna fyllda och kringräckta bägarne.)

Ur hvirfveln utaf dansen
Vi för en stund hit flytt —
Ur klara stjernekransen
Af ögon, som oss brytt,
Att i de svala vågor,
Som vinets gud oss sändt,
Vi svalka må de lågor,
Som sköna ögon tändt.

EN RIDDARE.

En skål för de unga, de glada, de sköna,
Hvilkas huldhet i dansen, som lifvet vi röna.

EN ANNAN.

Som dagarnes mödor med trohet belöna
Som nätternas fester med skönhet bekröna.

ERIK.

Rätt så! Den skålen gladt vi dricke;
Och än en gång vi dricke den!

(Pokalerne höjas än en gång, och återlemnas sedan åt Pagerna.)

Från vinets tjenst vi se'n oss skicke
Till skönhetens igen.

(I det han med en del af sitt sällskap återvänder till balrummet.)

Sen till, att nöjets sista strålar
Ej blekna må mot festens slut;
Att endast utaf Phoebi fålar
Det körs ur Hofvets salar ut. *(Af.)*

ANDRA SCENEN.

(Trenne af sällskapet har fördröjt sig vid ett af sidoborden till venster.)

EN TYSK RIDDARE.

Noch en skål, och den ganske separat: för de Svenske Schene. Vi stöte samman.

OXENSTJERNA.

Ni stöter der emot.

RIDDAREN.

Tag Er till vara, att jach ej stöter till.

MORNAY.

Nå, icke så stötande, mine Herrar. Intet Trojanskt krig för Helenor. Derför, mine Herrar, föreslår jag en skål för både Svensk och Tysk: Brudens och Brudgummens, den sköna Prinsessan Cathrinas och den ädle Grefve Edzards af Friesland skål!

RIDDAREN.

Nun, lasst gehn!

OXENSTJERNA.

Brudens — ja!

MORNAY.

Och Brudgummens! Hvad Gud har förenat, skola menniskorna icke åtskilja.

RIDDAREN *(till Oxenstjerna.)*

Och hvad har ni mot Brudgummen?

OXENSTJERNA.

Detsamma som mot er.

RIDDAREN.

Och det skulle vare?

OXENSTJERNA.

Att han är Tysk.

RIDDAREN.

Och hvad skulle det göre?

OXENSTJERNA.

Åtskilligt.

RIDDAREN.

Som till exempel?

OXENSTJERNA.

Ondt blod.

RIDDAREN.

Som man tapper litet aff.

OXENSTJERNA.

Men ni har inte tappen.

MORNAY *(slående dem på axeln.)*

För fanders med tappen! Kong Gösta sjelf har tappat tappen i qväll, och låter det rinna. Sen bara till att det inte rinner öfver för er. Derföre en skål för den älskliga Prinsessan Cathrina af Wasa och den lycklige Grefve Edzard af Friesland! *(De dricka.)*

RIDDAREN.

Und Grefve Johan aff Friesland.

OXENSTJERNA *(klingar med.)*

Och alla fattiga frisörer, som komma hit för att frisera våra rika flickor. Alla landstrykares skål: von Melen, den Kongligen förmälde. Herrar Hoya och skoja — Pyh och pah!

MORNAY.

Vinet slår er åt hufvut, mine Herrar; låtom oss se till huru vi jaga det ned i benen, der det i qväll bör svälla och spritta. *(Tar dem under armen.)* Allons, buvons, chantons, dansons! *(De bege sig i dansrummet, der dansen åter börjar.)*

TREDJE SCENEN.

(Grouppen vid bordet till höger.)

RIDDAR FERLA.

Här börjar gå kunterbunt till, Bror Gylta.

RIDDAR GYLTA.

Bacchanaliskt, jovialiskt, martialiskt, Bror Ferla.

(De trycka hvarandra, sitta sedan till en början pokulerande, slutligen halfslumrande under dansens slut.)

RIDDAR FERLA *(försöker resa sig.)*

De skönas tjenst manar. *(sjunker tillbaka på stolen.)*

RIDDAR GYLTA.

Men vinets håller tillbaka, tror jag. Låt du Tysken och Fransosen hoppa; de ha ben som tungor lätta och rörliga.

RIDDAR FERLA *(sträcker ut benen som han betraktar.)*

Hvad, viljen j icke bispringa mig?

RIDDAR GYLTA.

Knappast bistå dig, Broder Ferla.

RIDDAR FERLA

(som nu reser sig med mera framgång.)

Si så! Halfva ruset af Rhenskt vin, resten af Svenska ögon.

RIDDAREN GYLTA

(tar honom under armen.)

"Friget sine Baccho et Cerere Venus." Så Brodren har verkligen uppsåt att dansa?

RIDDAREN FERLA.

För tusan! Hvad är att göra? Ser du inte hur stolar och bord svänga om och bjuda upp mig? *(Räcker ut armarne som ville han ta dem i famn.)*

RIDDAREN GYLTA.

Hejsa, hej hoppsasa! *(Af.)*

FJERDE SCENEN.

PRINSESSAN CECILIA.

(Införd af Grefve Johan, och kastande sig i en karmstol.)

Ni dansar vildt, min Grefve! Uppå vingar
Af storm och eld ni lössläppt med mig svingar,
För mina ögon hvirflar det och svindlar. —
Kom, yrsel, lös utaf mig dina bindlar.

GREFVE JOHAN.

Etheriskt lätt, som himmelskt skön ni sväfvar,
Bevingad sjelf, och tyngdens lagar jäfvar,
Och för vid eder hand på toner, ljus och fröjder
Den lycklige till sälla gudars höjder,

CECILIA.

Förtrollning bor uti de yra toner —
De flöden ifrån glädjens heta zoner —
Med glöd, som sig i blodets ådror blandar
Med qvalm, som döfva alla sansens andar.

GREFVE JOHAN.

Med ljus och sol, som utur sköna blickar
All godhets gudom i mitt hjerta skickar;
Med jordens glömska under himlens drömmar,
Som i min själ från handens tryckning strömmar.

CECILIA.

Gå! Eder blick som edert tal mig bränner,
Uti den hetta och den törst jag känner,
Kom hellre med er hand en dryck mig räcka,
Som tungans lågor, blodets eld kan släcka.

JOHAN.

(På knä för henne med en bägare vin.)

Hur säll, om jag vid edra fötter bara
Fick allt mitt lif en trogen munskänk vara!

CECILIA.

(Efter att hafva druckit, hastigt återlemnande pokalen.)

Bedragare! I dessa räckta vågor,
Bor svalka ej — bo endast mera lågor.

JOHAN.

Som tändes der, när edra läppar rörde
Vid bägarns rand, som till er mun ni förde.
Uti den Nektar, som dig Hebe unnar,
Drick gudars fröjd, min själ, ur gudars brunnar.

(Tömmer bägaren.)

CECILIA.

(Försökande att hejda honom.)

Min ömma bön låt Eder lydigt styra.
Späd ännu icke mer på stundens yra.

JOHAN.

Uti de flammor, som mig här förstöra,
Hvad kunna några få, små droppar göra?

CECILIA.

(Reser upp honom.)

Stig upp! Hör opp med sådant språk att rasa.
För våra ord jag börjar rätt nu fasa.
Ni rodnaden på mina kinder skickar;
Blottställer mig och er för verldens blickar.

JOHAN.

(Förer henne åter till stolen och ställer sig bakom henne.)

Min verld är Ni; vill den en blick mig skänka
Fritt må den andra, hvad den lyster tänka.

CECILIA.

Er verld, j karlar, det är hela verlden,
Som ny, hvar dag af er får hyllningsgården;
Så länge här ni dröjer, är det Norden;
En annan gång en annan fläck af jorden.

JOHAN.

Ja väl! Ty mannens verld bär namnet qvinna,
Hvar helst två sköna ögons stjernor brinna
Der finn's för oss också den hela verlden;
Der är vår hembygd, der är fosterhärden.
Allt annorstäds är än en brännhet öcken,
Än ett polarland, mörker, is och töcken.

(Kysser hennes skuldra.)

CECILIA *(uppfarande.)*

Hvad gör ni Grefve?

JOHAN.

Störtar i dên låga,
Kring den jag länge fladdrat.

CECILIA.

Våga — —

JOHAN.

På lif och död gör kärlek — — —

CECILIA.

Tyst, gå, lemna
Mig genast.

JOHAN.

Mig den domen kan ni ämna?
O! banna ej, och ej fördöm minuten —
Min himmel, som ej öppnas, en gång sluten.
Om några dagar med sin unga maka
Min Broder far — med honom jag — tillbaka
Till Frieslands flacka hem. Han med ett hjerta
På lycka rikt, som mitt är rikt på smärta —
Skiljsmässans, afskedets, det tunga grymma,
Som evigt skall min lefnads himmel skymma.
Och dessa ögonblick de sista, neka
Ni vill mig? Vill med arma offret leka?

CECILIA.

De tankar väck ej, som jag ej får tänka.
Hjelp hellre mig och er i glömskan sänka
Hvad man ej minnas får, än mindre njuta.

JOHAN *(fattar hennes hand.)*

Säg icke så! Så får ej stunden sluta.
Skall dagen åter sjunka bäst den randas?
Jag kan blott lefva i den luft Ni andas;
Jag har blott ljus, blott sol i edra blickar,
Ej annan dag än den ert öga skickar.

CECILIA.

De höga berg och djupa haf oss skilja —
Förstå mig rätt: min stränge Faders vilja.
Farväl, farväl! Tänk mig se'n bland de döde.

JOHAN.

Vår egen vilja är vårt eget öde.
Vänd er ej bort så der! Ty, o, en qvinna,
Som älskar, skall på råd nog alltid finna.
Finn nu ett sätt, att komma med på färden —
Der än finn's tid, der finn's än hopp i verlden.

(Ett och annat fruntimmershufvud har skymtat i dörren, men dragit sig tillbaka.)

CECILIA.

(Kastar sig tillbaka i stolen.)

Gå — gå först; fort, vansinniga och djerfva!
Man sett oss. O, ni vill mig då förderfva.

(Hon håller händerna för ögonen. Johan störtar ut i danssalen, der musiken åter börjar.)

FEMTE SCENEN.

(Vid musikens tystnande hastar Cecilia ut genom en af de öppna fonddörrarne, i detsamma inträder genom den andra Prinsessan Cathrina och)

GREFVE EDZARD.

Moln, dyra maka, sväfva på din panna?

CATHRINA.

Ja, ingen himmel utan. Der flög ett.
(pekar efter Cecilia.)

EDZARD.

Ha! ett af dessa lätta strömoln bara,
Som följa unga hjertans morgonrodnad åt.

CATHRINA.

Den unga flickans ingen molnfläck tål.

EDZARD.

Blott några ögonblicks fördrag! Skiljsmässans,
Afskedets ishand gläntar re'n på dörren,
Som skall dem evigt från hvarandra stänga,
Din sköna Syster och min tjuste Bror.
Ej undrom, om så unga, sköna båda,
De i hvarandras ömma blickar druckna
Som af sött vin, ej synas lätt, ej rätt
Igenom stundens vågsvall kunna styra
De yra tankars, känslors lätta farkost —
Om i den stund, då afskedsdjupet öppnar
Sitt svalj de, likne tvenne drunknande,
Bröst emot bröst sig vid hvarandra klamra.
Besittningen är lugn, är klar — ej så
Den grymma mistningen för dem som älska.
(blåser på hennes panna.)
Finns än mer moln?

CATHRINA.

Ett annat sväfvar der
(pekar åt en sidodörr.)
Utom den dörr, som snart så grymt skall stänga
Mig, flyktande ur dessa glada kretsar — —

EDZARD.

Af höghet, glans —

CATHRINA *(med fingret på hans läppar.)*

Säg icke så! Ej borgen,
Men faderhusets mistning, det är sorgen;
Dess lek, dess smek, dess många ljusa fröjder,
Dem flickan lämnar på sin ungdoms höjder,
Då, blifven maka, hon skall stiga ner
I huslighetens tysta, gömda skuggor —

EDZARD.

Der hon sin bästa lycka tar och ger.

CATHRINA.

Ja! men om det föräldrahuset blickar
Ur än så låga fönster efter oss,
Man derifrån likväl sig icke vänder
Förutan hjertats suck åt stunden skänkt,
Och minnets blick i saknans tårar sänkt.

(Det spelar opp igen.)

Men för din blick nu alla moln mig fly.

EDZARD.

Och vid din arm mig inga sorger bry.

(Fattar hennes arm och ledsagar henne ut i danssalen, der musiken och dansen åter vidtager.)

SJETTE SCENEN.

(Den unga Drottningen förd ur dansen af Riddar Gustaf Roos, genom andra fonddörren.)

DROTTNINGEN *(andfådd.)*

Ni dansar ännu — — —

ROOS.

Ännu?

DROTTNINGEN.

Såsom förr — —

ROOS.

Ja, såsom förr — i allt densamme. Ni, Min Drottning?

DROTTNINGEN.

Nej, jag dansar sällan
Numera — blir derför snart trött.

ROOS.

Ej så —
Ej kronan tyngde då — i Torpa salar.

DROTTNINGEN *(öfvervinnande sitt bryderi.)*

Vid hofvet, kära Roos, man icke talar
Om sina minnen, sina ungdomsdalar.

ROOS.

Men intet så som minnets röst hugsvalar
Den själ, som tankar ej — men lycka bytt — —
Sen ungdomsvännens trohet honom flytt.

DROTTNINGEN.

Låt mig få sitta ner. *(Sätter sig.)* Tryck ej så hårdt
Min hand —

ROOS *(släpper den.)*

Som den, fast mjuk, har tryckt mig svårt.

DROTTNINGEN.

Hvem af oss båda är väl den förtryckta?
Månn icke den ur dalens gömma ryckta
Af grymma öden — —

ROOS.

Af sin trolöshet.

DROTTNINGEN.

På dottrens lydnad ni då icke vet
Ett annat namn? Säg mig den prydnad,
Man söker högst hos qvinnan? — Lydnad.
Och när hon lyder, då — o, tunga lott!
Det nämnes svaghet — ja, af er ett brott.
Sträng liksom öm var den föräldravilja,
Som jag var van att lyda. Ack, att skilja
Emellan samvetets och fadersväldets lag,
Som ni väl vet, än aldrig lärde jag,
Den gamle kungen kom —

ROOS.

Och Stenbocksk ärelystnad.
O, mången gång för mindre såldes — —

DROTTNINGEN (*afbrytande.*)

Tystnad!
Om du — än en gång *du* — om älskat du
Mig har, och någon ömhet har ännu,
Du må väninnans sorgsna hjerta spara —
Kan mot Cathrina Gustaf hård ock vara?
Hvad jag dig illa gjort förlåt, förlåt!
I frid må våra hjertan skiljas åt. —
Och *skiljas åt* är det nödvändigt ena,
Nu Herren bjuder, då Han oss förena
Ej har behagat. Och det andra är:
Att du, som jag, ditt öde ödmjukt bär.

ROOS.

Jag hvarken kan det ena eller andra.

DROTTNINGEN.

Jag vill, som du har gjort, ej klandra;
Jag skall blott bedja — bedja tills du hör
Mig — dig min bön, mitt ödes våda rör.
Gå icke här mitt blod, mitt mod att suga
Med dina blickar ur mitt hjerta. Ljuga
De kunna icke, och min blekhet skall
Blott komma mig i nöd — fast ej på fall.

ROOS (*knäfaller.*)

Tro mig, jag skall din nya ställning ära;
Blott låt mig här få bli — och dö — dig nära.

DROTTNINGEN (*räcker honom sin hand.*)

Och lemna mig ett rof för stumma qval
Och Herrans dom och menniskors förtal?
Nej, fly min älskling, om — o, ej min lycka —
Men ro, du något offer värd kan tycka.
Och haf sjelf mod och gif Cathrina tid,
Att söka friden — vunnen genom strid.
Hvad genom kärlek icke skulle vinnas,
Det kan af oss på andra vägar hinnas.
Och lyckan — o, den har så många namn,
Der den vill smyga i en menskofamn:
Min heter pligt, och din — *din* heter ära —
Och *bådas:* starkhet att vårt öde bära.

SJUNDE SCENEN.

KUNGEN (*som obemärkt inträdt slår Roos på axeln.*)

Hvad? Roos?

DROTTNINGEN (*som hastigt hämtar sig, håller honom qvar i samma ställning.*)

Blif qvar, Herr Riddar Gustaf Roos! —
Ifrån vårt hof ni hastar då er kos,
Och kommer att mig vackert afsked säga,
Uppå det riddarvis, ni vant er ega
Vid kejsarns hof? Jag känner der igen
Min alltid ridderlige ungdomsvän.
Jag högt beklagar, er vårt hof skall mista.
Men ädla banor skola er ej brista,
Då ni nu går, att odla fädrens bygd
I edra gamla, vackra anors skygd.
De kära helsa uti Torpa salar,
Och helsa våra frida ungdomsdalar
Från den, som allt så troget minnas skall —
Hur stolt hon vördar ock sitt höga kall.
(*Reser upp honom.*)
Gå nu till Kungen, som otålig dröjer.

ROOS (*på ett knä för kungen.*)

För hvilken undersåtligt knä jag böjer.

KUNGEN (*efter en stunds tvekan.*)

Till Riddersman ni blef i kejsarns hof;
Stig upp som Riksens Råd. (*Lägger handen på hans axel. Roos stiger upp.*) Nu mitt orlof,

Att dra åstad till edra gods. Se att tillsamman
Vi icke stöta en gång till. Er gamman
Det icke blefve. *(Roos drar sig vördnadsfullt ut genom en sidodörr; med en skarp blick på Drottningen.)* Säg, hvad har du gjort?

DROTTNINGEN.

Min konung, jag — jag handlat som jag bordt.

KUNGEN.

Och jag?

DROTTNINGEN.

Ni har — som alltid — handlat — stort —
Klokt, ridderligt emot — — rivalen.

KUNGEN.

Rival? En Wasa?

DROTTNINGEN.

Tre Rosor.

KUNGEN.

En konung?

DROTTNINGEN.

En yngling.

KUNGEN.

En krona?

DROTTNINGEN.

Ett hjerta.

KUNGEN.

Du har ju mitt.

DROTTNINGEN.

Han hade mitt.

KUNGEN.

Minns: du min Drottning är,
Du mig har gett din hand — med den ditt hjerta.

DROTTNINGEN.

Om det jag aldrig mig tillfrågad vet.
Med våld man tar en hand, ett hjerta ej.
Det måste vinnas — kan blott gifvas.

KUNGEN (*öm.*)

Och ditt?

DROTTNINGEN (*vänligt.*)

Nå, tålamod till det sig ger. (*småleende.*)
Och nog det ger sig, om än småningom.
Det ger sig redan. Tror Ni, jag är döf
För ärans röst, som lockar mig och smickrar?
Att jag är blind för värdet af den kung,
Som skapat sjelf sin storhet och sitt rike,
Dem han har delat med en liten flicka — —

KUNGEN.

En liten tjusande och storsint Svenska —

DROTTNINGEN (*med sina armar om honom.*)

Känn huru rankan slingrar mjuka armar
Omkring den vördnadsvärda ekens stam.
Det veka måste ha det starkas stöd.
Naturen derför oss den vishet bjöd:
Om hvad man älskar man ej har sig nära,
Man måste älska hvad man nära har.

KUNGEN.

En liten artig qvinno-trohets lära!

DROTTNINGEN.

Hvad viljen j då bättre väl begära,
J stolte herrar öfver våra dar:

Än att man får de hårda fjettrar kära,
I hvilka man oss en gång fängslat har?

ÅTTONDE SCENEN.

(Grefve Edzard och hans gemål inkomma från danssalen. Något sednare under denna scen, äfven Prins Erik och Prinsessan Cecilia, som slår sig ner i karmstolen.)

CATHRINA.

Vi sökte dig, min Fader, öfverallt.

KUNGEN.

Väl icke dock i dansens yra hvirflar.

CATHRINA *(slår sina armar om honom.)*

Just icke det; men öfver nöjets kretsar
Jag sökte dina klara, blida ögon,
Belysande och ordnande dess hvimmel —
Två stjernor lika uppå festens himmel.

KUNGEN *(smekande hennes kinder.)*

Hvad himlen angår, så ser du just ut
Som vore sjelf du der — och i den sjunde.
Nå, håll dig der så länge som du kan.

(till Edzard.)

Och drag ej henne alltför snart derur.
Du för ett byte med dig hem från Norden,
Ett rent och ömt Svenskt qvinnohjerta —
De bästa utaf alla uppå jorden.

(till Cathrina.)

Jag till den skatten andra skatter lägger:
I kistor, utaf Svenska händers konstflit
Siratligt slöjdade och rikt beslagna —

I skrin af dyra trädslags glans och vällukt,
Med perlemo och silfver rikt belaggda
Din Styfmors fina händer huldrikt ordnat
Utstyrseln: Drägter utaf sammet — siden
Och rika hermelins och sobelmantlar,
Brokat — och perlehufvor — pelterier —
Klenodier — den fursteliga kronan —
Och kedjor, bälten, kors med ädelstenar —
Med mera allt som qvinnors hjertelust,
Och männers ögonlust befinnas plär.

CATHRINA.

För husligketens krets hvad skall det der?

KUNGEN.

Att dermed glänsa såsom mannens krona.
Den Svenska qvinnan — vi väl känne henne —
Utaf naturen sköngestaltad, huld,
Vill fattas in, som ädelsten i guld. —
Skänkskifvan, sen med sifverkärl för bordet
Och vinet: rikt förgylda fat och skålar,
Kredentser, guldvinkannor med Riksvapnet —
Allt, allt hvarmed husmodren glänsa vill,
En bild af rundlig nordisk gästfrihet.
Må härtill hälsan krydda edra fat,
Och edra bägrar glädjens vin kredensa,
Och tacksam blick sist derutöfver glänsa.

(till Grefve Edzard.)

Tag i besittning som min dotters hemgift,
Först Mödernet och hennes sparda andel

I modrens brudskatt — Lejonhufvuts mahn
Och ax af gyllne Wasa-kärfven.
Och sist en utvald hjord af silfvertackor
Ifrån mitt Sala-berg; till hvilkas herde
Du härmed nämnes.

CATHRINA.

O, min gode Fader!

KUNGEN.

Och rike också — uppå vackert arf,
Som vackra arfvingar. *(smeker hennes kind.)*
Ja, Gudilof!
Min gyllne Vasa-kärfve burit rika ax.
Som karga verlden hälsa vill oss gamla;
Men hvad är ljuft som att åt barnen samla?

(Omfamnar dem båda. Till Grefve Johan.)

För er, Gref Jan, i mina spiltor stampa
Sex stolta hingstar, Nordens ädla race,
Med breda bringor, täta, slutna sidor;
Jag lofvar er, att ni skall flyga om
På dem hvar Tysklands fåle. Tag dertill
Ur min rustkammare, — som ni ren mönstrat —
Den vapenrustning, som er anstår bäst,
Åtföljd af en och annan väldig klinga.
Ni ser mig ut ha arm att henne svinga,
Och lära dem derute, om ni vill,
Hvad som det Svenska stålet duger till.

(Varseblifver Cecilia som hela tiden setat utan deltagande i hvad som föregått.)

Cecilia? Hvad är åt flickan der?

Nyss såg jag henne fram i dansen svåfva,
En hel Olymp af yra gudars löjen
På läppar och i blickar. Nu hon sitter
En sorgsen fogel utan minsta qvitter.

CATHRINA.

Af dansen trött, helt troligt —

KUNGEN.

Helt otroligt!
Förr tröttnar drillen uti lärkans strupe,
Och hennes vinge under solig himmel,
Förr'n min Cecilias fot på salens tiljor
Vid oboëns och vid skalmejans klang.
Mår barnet illa?

DROTTNINGEN.

Liten flicknyck — kanske.

KUNGEN.

Det låter höra sig. Cecilia! *(ropar henne.)*

CECILIA *(orörlig.)*

Ja, Fader.

KUNGEN.

Nå, hvad är det åt dig, barn?

CECILIA *(som förr.)*

Mig? Intet.

KUNGEN.

Aha! Intet!

(Till Cecilia, som långsamt börjar röra på sig.)

Hit min flicka!
Kom, säg — förtro uti din faders öra

Ditt intet. Ha! en flickas lilla intet
Ej så ett inte är ibland för fäder
Och för mödrar, vet man. Nå låt höra
Din sorg. På balens himmel har en stjerna
Dig öfverglänst? Jag tror det icke gerna.
Har du en dans — en enda — kanske setat,
Man oförlåtligt så din stolthet retat?
Har någon trampat dig på liten fot,
Och för sitt felsteg icke gifvit bot?
Nå, säg hvar klämmer skon?

CECILIA (*småleende.*)

Hå! icke skon just.

KUNGEN.

Corsetten då?

CECILIA.

Du ryckte lite närmre.

KUNGEN.

Väl icke hjertat? Blir för allvarsamt.

CECILIA.

Ja riktigt allvarsamt.

KUNGEN.

Tyst, tyst med sådant.
Jag säger med Tyrannerna i Thebe
Vid gästabudet: "allvarsamma saker
Vi skjuta upp till morgondagens sol."

CECILIA.

Der står ock läsa: "då, det blef för sent."

KUNGEN.

Nå, obevekliga tyran, till saken!

CECILIA.

Min Syster gifter sig, och — —

KUNGEN (*hastigt.*)

Klämde skon
Dig der? Hon först af eder, såsom äldst.
Ack, tålamod, helt litet bara. Fara
Här är ej. Sapperment, på friare
Är ingen brist. Hvar Lybsker skuta
För nya laddningar. Med vackra döttrar
Mitt hus är fullt; fullt är dertill mitt Eskils-
Gemak med vackra silfvertackor ock.
Hå, Gudskelof, man skall ej sakna mågar.

CECILIA.

(*Håller handen för hans mun skrattande.*)

Ha, giftas, giftas — aldrig annat tänka
De goda Pappor på. Du afbröt tvärt;
Jag ville säga: Si hon reser, lemnar mig
Åt saknaden. — —

DROTTNINGEN.

Ni glömmer nu, Prinsessa,
Er ömme Fader, edra såta Syskon.

CECILIA.

Mig såtast utaf alla var Cathrina,
På samma gång mig Syster och mig Moder;
I henne tycks mig alla jag förlora.

KUNGEN.

Så orätt här hon ej. Cathrina var
För henne ock Margreta. Ock hvart afsked
Blir lätt ett evigt.

CATHRINA (*kastar sig om hans hals.*)

O, hvad har du sagt?

KUNGEN.

Ett tanklöst — tankfullt ord.

CECILIA (*inställsamt.*)

O, låt mig följa
Ett litet stycke bara uppå vägen.
Blott icke skiljas nu, att sorgen glädjen
Ej trampa må på hälen. (*Till Prins Erik.*)
Bed du ock.

ERIK.

Jag lägger här en ödmjuk förbön ner.

KUNGEN.

Du också Erik? Nå det må jag säga!

EDZARD.

Min Kung, jag också. Hennes glada sällskap,
Laggdt till Prins Eriks, skulle säkert mildra,
Min Makas afsked utur Fadershuset,
Som i de två i sigte än behölls.

CECILIA.

Ditt Sverige har för min inbillnings blickar
Du ofta målat. Skall mitt öga aldrig
Då skåda dessa sjöar, dalar, höjder?

Skall aldrig jag, en fogel stängd i bur,
I flygten dem få mäta, eller hur? —
Jag aldrig breda öfver deras fröjder
Min vinge ut?

KUNGEN.

Nå, i Guds namn, så res!
Flyg, flyg, min lilla fogel utur buren,
Och slå din drill i skötet af naturen;
Men akta dig i yran, så att ingen —
Att ingen fläck du får på hvita vingen.
(kysser henne.)

CECILIA *(klappande sina händer.)*

Hvad jag är lycklig — och du god, min Far!
(Till Grefve Johan.) Hur är det? Var det ej till denna dansen?
(De skynda ut.)

KUNGEN *(blickande efter dem.)*

Jag redan ångrar hvad förhastadt var.
Dock nej, ett barnahjerta får ej gäckas,
Och Faders ja med nej får icke fläckas.
(Till Cathrina.)
Jag henne anförtror i ditt förvar.

ERIK.

Och mitt.

KUNGEN.

Då är hon nog i goda händer *(Erik dra'r sig bort.)*
Och nu, er, mina barn: — farväl, farväl!
Här våra vägar skiljas — för att råkas —
Du Gud vet: *om*, och *när*, och *hur* — *om nånsin.*

CATHRINA.

Min far, hvad gör, hvad säger du? Farväl?
I denna glädjens ljusa stund slå ner,
En åskvigg ifrån solig azurhimmel?

KUNGEN.

Ej så! Men fly i tid de molnen undan,
Som öfver denna gråa hjessa hänga.
Ett gammalt hjerta har behof att sparas;
Och från det snabba men'skolifvets flygt
En af de tunga sorgens stunder klippa
Höfs den, som trött står nära vägens mål.
Jag vill ej se er härifrån gå ut,
Och stå i dörren ensam här till slut.
Majmorgonen derute gryr ren klar,
Och vinkar utur stundens qvalm. Jag far
Till mina afvelsgårdar först, och spar
Hvad utaf sinnesstyrka sen blir öfver,
Och hvar och en af oss — du ock — behöfver.

(*Hviskar något till Drottningen, som beger sig ut och hastigt återkommer med en Bibel.*)

Men jag så när i smärtan hade glömt
Hvad jag till sist som bäst i hemgift gömt.

(*fattar Bibeln.*)

Af hvad som dyrast min skattkammar äger,
Och väger mest, om rätt du värdet väger,
Din systerlott du icke sakna bör:
Min Svenska Bibel denna skatt utgör.

(*Till Cathrina.*)

Se här! Att från Guds ord för Svenskens öga

Är taget täckelset — jag aktar föga
Allt annat emot det. Hvad öfrigt stort
Igenom mig Hans stora nåd har gjort:
Att hon är känd, Hans rena, klara lära,
Det är, det blir min spiras skönsta ära.
Här delen den! *(Öppnande Bibeln.)* I denna helga famn
Jag har inskrifvit edra kära namn.
Er lefnads korta krönika här gömmen
Med bön och tacksamhet. Och aldrig glömmen,
Att så palats som hydda på Guds jord
Byggs med gudsfruktan blott och på Hans ord.
Jag lägger det här i din hand, Cathrina.
Församla ofta omkring dig de dina
Och läs derur med klar och ljudlig röst
Hvad tjena kan till lärdom och till tröst.
Det är ditt husmorskall. En mor och qvinna
Af Gud är satt till sin familjs prestinna. —
Sist låten båda till mitt bröst er trycka.
(Slår armarne om dem båda. Efter lång och stum omfamning, i det han går stödd på Drottningen.)
Föräldrasmärta och föräldralycka!

(De öfriga aflägsna sig genom en motsatt sidodörr.)

NIONDE SCENEN.

JOHAN *(förande Cecilia ur dansrummet.)*

Slut är min sällhetsdag. O, skada bara,
Att sådan lycka ej kan evig vara.

CECILIA.

För hoppet bör ock stunden något spara,
Om nöjet ej att dö skall löpa fara.

JOHAN.

Med spara får ej nöjets mun oss svara,
Och bjuda på en sådan lumpen vara.

CECILIA.

För mina ord ni lägger der en snara,
Men låt nu dem och handen vackert fara.
(*Vill draga sin hand ur hans.*)

JOHAN.

Man släpper ej så lätt ur sina händer
Den lycka, som en stjernas gunst oss sänder.

CECILIA.

Har ni ej hört, att lyckan är en qvinna,
Och vill den lycklige ej tröttsam finna?

JOHAN.

Och dock jag trötta vill min sköna lycka
Tills hon min högsta lycka vill samtycka.

CECILIA.

Nämn icke den! Det sägs: på lyckans höjder
De dö, som oftast, våra bästa fröjder.

JOHAN.

Må de då dö — får man det högsta njuta!
Det lif är långt nog, som med fröjd får sluta.

CECILIA.

Släpp nu! Se alla andra re'n försvunnit,
Och festens lampor nära ha utbrunnit.

JOHAN.

Att här det skumt och ensligt skulle blifva,
Och ni en himmelsk kyss mig slutligt gifva.

CECILIA (*sliter sin hand ur hans. Förvånad.*)

En kyss? En kyss? Hvad vill det säga?

JOHAN.

Hvad vill det säga? O det tål
Med möda sägas ut i ord;
Och är likväl af tungomål
Det skönsta målet på vår jord.
Ja, det vill säga — Gud vet hvad!
Det är så blygt, så skyggt, så tyst,
Att det från munnen ej tar blad,
Om det ej derifrån blir kysst.

CECILIA (*skakar hufvudet.*)

I gåtor der ni talat blott,
Och deri mycken lärdom laggt.

JOHAN.

Ni ingenting då alls förstått
Af allt det myckna, som jag sagt?
Att visa nu hvad saken är —
Så är en kyss (*kysser henne*) precist det der.

(*Hon störtar ut med händerna för ögonen. Med en förtjust blick efter henne.*)

Och i den första kyssen, flicka,
Du tusen, tusen andra ger. —
Hur nådigt himlens stjernor blicka
I qväll på detta hufvud ner.

Hvad sällhet gode gudar skicka,
När man om deras gunst dem ber.

(*Af.*)

TIONDE SCENEN.

(*Cecilias förmak.*)

CECILIA (*inkommer med händerna för ögonen.*)

Amma lilla, ser du något?

AMMAN.

Ja, visst ser jag något.

CECILIA (*afsides.*)

Jag kunde just tro det. (*högt*) Och hvad ser du?

AMMAN.

Två små hvita händer.

CECILIA (*afsides.*)

Hade det varit *der* bara!

AMMAN.

Och två små röda läppar.

CECILIA.

Ja, just *der* var det!

AMMAN.

Hvilket det och der?

CECILIA (*slår armarne om hennes hals.*)

"Han, hon, det; vi, j, de." Men si, deklinationerna och konjugationerna känner du inte. (*för sig*) Hon ser den således inte. Nå, nå! Jag tror ock, att den

redan krupit ner och gömt sig i hjertat. Ty borta är den inte. (*högt*) Amma lilla, har någonsin en karl kysst dig?

AMMAN.

Herre Jemine, sådan fråga.

CECILIA.

Nå svara, svara, gumma lilla.

AMMAN.

Jag var väl qvinfolk, vet jag.

CECILIA.

Och således ha de kysst dig?

AMMAN.

Jag var väl ingen fogelskrämma heller.

CECILIA.

Godt, godt! Blif inte otålig. Hvem kysste dig först?

AMMAN.

Herre Jemine, hvem kan minnas det?

CECILIA.

Du är ett nöt, amma lilla; hur kan man glömma det?

AMMAN.

Man kysses ofta då man är ung.

CECILIA.

Ofta, säger du? Det var mycket, det!

AMMAN.

Men, söta barnet lilla, det här är inte rätt fatt.

CECILIA.

Deri har du rätt.

AMMAN.

Men hur är det då?

CECILIA.

Ja, den som det visste, amma lilla.

AMMAN.

Det är inte bra.

CECILIA.

Och blir inte bra.

AMMAN.

Jemine, hvilket det?

CECILIA.

Det säger jag inte.

AMMAN.

Säger inte?

CECILIA.

Nej, inte för hela verlden.

AMMAN.

Men för mig?

CECILIA.

Det vore just detsamma.

AMMAN.

Söta barnet, hon ämnar då tiga?

CECILIA (*lägger fingret på munnen.*)

Som muren.

AMMAN.

Ett qvinfolk tiga som muren — och muren skulle icke spricka?

CECILIA.

Han skall inte spricka, min gumma lilla.

AMMAN.

I tusen stycken, säger jag. Tiga? Bed Gud bevara henne; hon kan ta döden på sig. Kom, kom, söta barnet, och låt mig få snöra opp. (*Förer henne in i sängkammaren. Afsides.*) Nå, det vore väl knäfveln, om inte jag skulle lösa på hemligheten också.

(*Af.*)

ELFTE SCENEN.

(*Hofbetjening bärande dyrbara fruntimmersdrägter, små koffertar och skrin; efter dem*)

KUNGEN.

Si så! Aktsamt, varsamt. Hängen mantlarne öfver stolarna vid dörren. Läggen drägterna på det der bordet. Vackert, vackert! Flytten nu hit det der lilla bordet. (*Det ställes vid dörren till Prinsessans sofrum.*) Sakta, sakta så att Prinsessan inte väcks. Se så! hit med skrinet. Nå, fäll det inte i golfvet, "dröngöler!" (*tar och ställer det på det lilla bordet.*) Se så, ut med er; men sakta, sakta!

CECILIA (*stickande ut hufvudet genom dörren.*)

Hvad är det som tassar och tissar här? Kanske *han?* O, den djerfve — oförsigtige! (*smyger ut i rummet.*)

KUNGEN (*vänd med ryggen mot henne, öppnande skrinet.*)

Det här skall roa henne, när hon vaknar vid ljusan dager. Hvad hon skall göra stora ögon. Jag ville väl se dem.

CECILIA.

En karlröst — Hu! Jag börjar bli rädd. (*Upptäcker Kungen.*) Herre Gud? Är det möjligt? Min Far? Han här? Kan han ha sett oss? Men dessa tyger, dessa drägter — ha, jag börjar ana och gissa något. — (*Smyger sig bakom honom och slår sina händer för hans ögon.*)

KUNGEN.

Du? Hvad gör du här, slinka? Ligger du inte och sofver på ditt öra?

CECILIA.

Hvad gör du här, gubbe? Är du inte ute i den vackra "vårmorgonen"?

KUNGEN.

Jo, är jag så, du vackra vårmorgon — och kysser den nu. (*kysser henne.*)

CECILIA.

Men hvad i all dar gör du här, min älskade, snälla Pappa?

KUNGEN.

Hå, jag ville bara se efter om du låg och sof ännu. — Ser du, jag vet, att när flickor komma från en bal, så ha de alltid så mycket att sqvallra om. Och din gamla Gunla sen — då är hon på sin plats. — Och ser du, sådant der nattvak skadar helsan och hyn. Och när du skall resa kring i landet, så vill jag icke ha någon skam af dina utvakade blickar och kinder.

CECILIA.

Nå, de fädren ha bekymmer om mångahanda, de. Men hvad är allt det här?

KUNGEN.

Lappri — barnsligheter.

CECILIA.

Barnsligheter?

KUNGEN.

Ja, när man kommer ihop med en barnslig toka, som du, så smittar det. Men alfvarsamt, min söta flicka! När du nu fått narra af mig löftet att resa, så återstod något, som du i första glädjen ej tänkte på — såsom t. ex. respengar. — Jo, jo, du skall tro det kostar minsann rätt artigt, att resa. (*Ger henne skrinet.*)

CECILIA.

Min Gud så tungt.

KUNGEN.

Släpp det inte i golfvet, barn. Jo, jo, ett litet förlag af dubbloner, gyllennobler och hvad de allt heta, det der lilla resesällskapet. Och garderoben sen, för er fruntimmer, när j skolen ut och resa — det är ingen liten sak. Man är inte Eva i Paradiset heller; och hennes döttrar behöfva många fikonalöf. Du skall resa som en Prinsessa — min Dotter. Du skall tro, att min Svenska Adel i Sörmland och Östergylln, som du nu kommer att besöka, är rik och ståtlig. Du får icke låta öfverglänsa dig. Se här, utom hvad du redan fått till din Systers bröllop, en hel hop dyr-

bara drägter af sammet, siden, brokat m. m. till stor del ur din salig Mors klädkammare. Du har samma växt som hon, då hon var ung — just en sådan der, smärt och dock yppig (*suckar.*)

CECILIA

(*springer omkring, öeser allt och klappar händerna.*)

Ack så grannt, så dyrbart, så mycket! (*flyger honom om halsen.*) Du alldra som snällaste Pappa!

KUNGEN.

Och här, Cecilia, ett juvelskrin. Perlband, — halskedjor — gördlar — armringar — och sådant bjefs, som ungdomen och verlden tycker om.

CECILIA.

Du skämmer riktigt bort mig.

KUNGEN.

Nå, hvad det vidkommer, så är det undangjordt.

CECILIA.

Du kan vara elak ock. Nå, dertill har du lof nu.

KUNGEN.

Se dig nu inte för mycket i spegeln, och låt honom inte inbilla dig en hop dumheter. Och mist inte hufvut när du får på dig en hop af det här. Nu har din Far prydt dig med guld, perlor och ädelstenar; pryde nu Dottren honom tillbaka med vett, värdighet, behag. Kom ihog, min Sissa lilla: ju högre opp desto flera ögon se på oss. Ju större glans, desto större anspråk gör verlden på oss; ju mer skön-

het naturen slösat på dig, desto större vådor utsätter den dig för. Den der unga Grefven, du. — — —

CECILIA.

Ha, min Far!

KUNGEN.

En ung, hygglig, farlig — men fattig karl, som ingenting är, ingenting har. Det är inte parti för en Kunga — en Vasadotter.

CECILIA.

Hur kan min Far tala så? Inte bryr jag mig om honom.

KUNGEN (*fixerande henne.*)

Bra, bra! Gå nu och lägg dig och dröm om allt det här — om din resa. Allvarsamt! dröm om din ungdomslycka. — om din salig Mor — alla Guds helgon och Englar.

CECILIA.

Och Dig.

KUNGEN.

Gör det! Men dröm ej blott — tänk på dem och mig. Och nu, farväl mitt barn; haf Gud och din gamle Fader för ögonen.

CECILIA.

Ja, Fader!

KUNGEN (*vänder om.*)

Och du reser verkligen ifrån mig — du också, Cecilia?

CECILIA.

Smärtar det dig?

KUNGEN.

Ha, två döttrar på en gång! Och du näns verkligen fara ifrån din sorgsna Far?

CECILIA.

Säg inte så! Är det så, så blir jag hemma hos dig.

KUNGEN.

Res, res mitt barn.

CECILIA.

Nej, jag reser inte. Eller rättare: jag reser med dig.

KUNGEN.

Och du skulle sitta och gråta.

CECILIA.

Gick väl öfver. Jag skulle sätta mig och kamma och leka med ditt vackra, långa skägg; Du skulle berätta mig om igen dina ungdomsöden — i fångenskapen — i skogarna — på fjällen. — Nej, nej, det narrade nya tårar ur ögonen. — Men om dina fältslag, dina segrar — om din Margreta.

KUNGEN.

Men nu reser du, mitt välsignade barn! Föräldrakärleken får icke vara sjelfvisk. Res, var glad, lycklig söt, vis *(omfamnar henne — i det han nalkas dörren utsträcker han sina armar.)* Min Dotter!

CECILIA *(störtar i hans famn.)*

Min Far! *(han går, hon lutar sitt hufvud mot den stängda dörren. Ridån faller.)*

(Första Aktens slut.)

ANDRA AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Wadstena. En gata. Till höger en husrad. Till venster en förfallen del af klostermuren. I fonden slottet. I fönstren knypplande fruntimmer. På gatan kommande och gående, hvaribland en Trädgårdsmästare med korgar fulla af blommor och grönsaker.)

EN FRU (*i ett fönster.*)

Go' afton, Trädgårdsmästare. Ute i aftonsvalkan?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

En vacker dag för både örter och menniskor.

FRUN.

Och grönsaker redan så tidigt på sommaren?

HENNES DOTTER.

Och blommor, många vackra blommor?

FRUN.

Alltid är man så tidig der vid klostret.

FLICKAN (*luktande på några.*)

Ett sådant Paradis, den Klosterträdgården.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Har varit — har varit! Annat slag nu, sen Kung Gösta fått hushålla med oss.

FRUN.

Tyst, tyst! Tala intet hufvut af sig Mästare.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Jag vånne han tog det, som han tagit godsen, dyrbarheterna, messorna, processionerna — som han

tagit stenarna, för att bygga det der slottet. Hvad är lifvet, sedan jag ser mina blommor dö ut år för år, ser vildmarken flytta in i mitt Paradis.

FRUN.

Jo, jo, andra tider nu för något hvar, kära Mästare. Här stå våra gator och rum öde. Annat slag då pelgrimer och heliga processioner trängdes på gatorna. När Furstar, Prelater och Riddare togo in i våra hus. Och hvad frågar man nu efter våra Wadstena-spetsar, mot den tiden då de gingo i de valfärdandes händer, och guldstyckena i våra?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Ja; och för en blomma, ja ett grässtrå ur den Heliga Brigittas trädgård hur månget silfverstycke föll icke i min ficka.

FRUN.

Och införseln från landsbyggden sen — torget alltid försedt.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Från den rika Östgöthaslätten ja — landets fetaste godbit. Hur tror man den blifvit så? Jo, för alla de valfärdandes fjät, botfärdigas tårar, de trognas offer, samt de Heliga Nunnornas fromma gerningar. Eller tror Östgöthen kanske, att vår Herre gjort sådant apart för hans ärtpung?

FRUN.

Och det skall väl till slottet det här?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Förstås. Jag vånne det stack dem i näsan och ref dem i magen som pepparrot.

FLICKAN.

Fy, så obeskedligt! Den gudomliga Prinsessan — den hygglige Grefven.

FRUN.

Si så! Aldrig talar hon, och drömmer hon om annat än "den gudomliga Prinsessan — den hygglige Grefven."

FLICKAN.

Jag är inte ensam om det, Mamma.

FRUN.

Nå ja! Den der gudomliga Prinsessan och hygglige Grefven ha förvridit hufvet på hela stan. Men jag vet nog en annan visa, jag.

FLICKAN.

Visa? Så Mamma kan tala. Bara afund, bara förtal.

FRUN.

Det der förstår du inte. Låt gammalt folk få afgöra den saken. Jag säger ingenting, jag; men jag vet hvad jag vet.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (*skakar hufvet.*)

Men jag måste ej låta vänta på mig der på Slottet. Annars lärer det vankas snubber både på Tyska och Svenska. (*Går.*)

EN ANNAN FRU (*uti ett andra våningens fönster — till en landtflicka med knyte och korg.*)

Hvad har hon att sälja?

LANDTFLICKAN.

Ingenting.

FRUN.

Otäcka ting, så hon svarar. Bär man ingenting så der i båda händerna?

LANDTFLICKAN.

Nå, ägg och smultron, om frun ändtligen skall vetat.

FRUN.

Och det kallar hon ingenting?

LANDTFLICKAN.

Ingenting för henne; det är upptingadt för slottet.

FRUN.

Slottet, slottet! Der ska' de ha allt och äta allt hvad godt är. De äta väl opp oss också till slut.

LANDTFLICKAN.

Det vore minsann inte för godt, det. (*niger och går.*)

FRUN.

Tvi den näsperlan, så hon svarar — tvi det folket på slottet, så de lefva!

EN FLICKA (*i fönstret.*)

Säg icke så, Moster lilla! Den söta prinsessan och den artige grefven — —

FRUN.

Si så, den visan igen! Aldrig hör man annat.

FLICKAN (*sträckande sig ut genom fönstret.*)

Men komma de då aldrig nå'nsin hem från Omberget och jagten? Hela dagen kunna de karlarne

löpa med sådant. Jag tycker hvad den unga Prinsessan haft långsamt hemma den hela Guds da'n. (*Prinsessan ser ut genom ett af slottsfönstren.*) Jo, si der tittar hon ut igen — för tjugonde gången. Den otäcka Grefven, som kan låta en sådan gudomlig en, och Prinsessa till på köpet, vänta på sig.

ANDRA SCENEN.

(*Jagthorn, hallo; ett och annat skott höres på afstånd. Småningom inrycka på scenen jägare med hundkoppel. Adel från orten som deltagit i jagten. Jägarsång. Prins Erik, åtföljd af grefvarne Edzard och Johan, Mornay m. fl. Hoffolk. Erik med baretten neddragen i pannan och dyster, tager genaste vägen till slottet. Grefve Johan gör en lång omväg ner åt gatan, helsar artigt åt alla fönster. Näsdukar hvifta, blommor kastas i det han går förbi. När han kommer till slottsporten faller från Cecilias fönster en näsduk, som han hastigt upptar och gömmer i barmen. Allmän chorus ur fönstren.*)

Hvad han är artig, hvad han är söt!

FÖRSTA FRUN (*till en i öfre våningen.*)

Såg man något?

ANDRA FRUN.

Man har också ögon.

FÖRSTA FRUN.

Sådan skandal!

ANDRA FRUN.

Vackra exempel oppifrån. Annat exempel hade vi i våra ungdomsda'r af de heliga klosterjungfrurna.

FLICKAN.

Som väl inte va' så heliga alla. (*slår igen fönstret.*)

TREDJE SCENEN.

(*En grupp af Borgare; en ung page kommer och slår en af dem på axeln.*)

PAGEN.

Nu han J fått något att gapa på.

ENA BORGARN.

Tycker han det, gaper?

PAGEN.

Nå, hvad vill ni bättre ha?

ANDRA BORGARN.

Som vi hade förr.

PAGEN.

Och det var?

ANDRA BORGARN.

Klostret med sina seder, fastor, vakor, rikedomar och välsignelse.

PAGEN.

Nu han J slottet, med — —

ENA BORGARN.

Med sina utsväfningar, spel, dans — sin förbannelse.

PAGEN.

Förbannelse sägen J. Tan er tillvara, gubbar.

ANDRA BORGARN.

För honom, skägglöse?

PAGEN.

Nå, då är kanske förbannelsen inte värre än mitt skägg.

ANDRA BORGARN.

Det ena som det andra växer till, under det vår handel och rörelse tar af.

PAGEN.

Hå, det rör sig väl litet bakom disken der hof hålles?

ENA BORGARN.

Fader Gösta ser väl på hvad han ger ut, han. Och du med dina likar, du rör dig så flinkt med tärningar och flickor. Rör han sig nu ett stycke härifrån. (*Pagen af.*)

ANDRA BORGARN.

Se der framträder den gamla öfvergifna Abbedissan på ruinerna af sitt klosters murar — en ande, en gengångare af det förflutna.

ENA BORGARN.

Ser du hur hon fäster de spöklika blickarne på slottet?

ANDRA BORGARN.

Många och tunga måste hennes tankar vara. Låtom oss visa olyckan vår aktning och draga oss tillbaka.

ABBEDISSAN (*som uppträdt på den förfallna klostermuren.*)

Ur skumma cellens qvalm jag stiger,
Och ser hur himlen åter viger
Till hvilans frid hvart tröttadt stoft;
Ser qvällen utur gyllne skyar

Utöfver stad och slott och byar
Strö åter sömnens valmodoft.
Till jorden knäböjd uti vester,
I andakt sjunker soln. Till Vesper
Likväl här ingen klocka rörs.
Allt är försänk i stilla böner;
Blott men'skans hjerta — tycks det — röner
Den makt ej, hvaraf allt hänförs —
Hänförs, att dagen trofast sluta
Invid ett himmelskt hjerta — luta
Sig till ett heligt modersbröst.
Hos klostrets heliga Maria
De tycka sig för starka, fria
Att mera söka hopp och tröst.
Men ingen väg till himlen leder
Förutan den, som sjelf steg neder,
Att taga stoftets barn emot.
Och om vi ej en förbön finna,
Ack, våra suckar aldrig hinna
Till den Oändeliges fot. —
Af alla bilder, alla stoder
Den högsta blef den af en Moder,
För hvilken jorden faller ner.
Och fanns det ej uti din smärta
Ett tillbedt heligt Modershjerta,
Det fanns en himmelsk Far ej mer.

(Från slottet höras fleuretter och fanfarer. I fönstren tändas ljus; skymta folk.)

Hör der de nya toner ljuda,
På hvilka jorden nu har bjuda,
Sen man ej himlens höra vill,
Som här i tempelhvalfven ljödo,
Som förr till andra fester bjödo,
Och andakt kom att lyssna till.
(*ser sig tillbaka*) Här öde står Brigittas tempel,
På hvilket konstens skönsta stämpel
Af men'skohand och snille tryckts.
Der uti slottet orgier nöjet
Nu firar — återljuder löjet
Ifrån de murar, hårur ryckts.
Ej knä för helgon här man böjer;
Men men'skohögmodet der höjer
Sitt Babelstorn mot himlens sky.
Man trampar helgonskrinen, kyrkan,
Och ställer opp sin men'skodyrkan,
Som ej kan verldens lustar bry.
Men det högfärdiga skall böjas,
Och vedergällningen kan dröjas —
Men komma skall den dock till slut. — —
Du trampat kyrkans moderhjerta;
Men i din egen faderssmärta
Hon kräfver hämden en gång ut.
Hon sofver icke fast hon blundar;
Hon ilar icke, men hon stundar — —
Och stundar hon der icke re'n?
I slottet, som din högfärd byggde,

Då ej för helgonrån du skyggde,
Utaf din faderslycka *en* —
En fåne, Magnus irrar redan.
Ett vilddjur kommit dertill sedan,
Vampyren vid din fadersbarm —
Förstfödingen, som dig skall stinga
Ett svärd i hjertat — och dig bringa
Vid grafvens rand på blygd och harm. —
Och du, Prinsessa, yra, sköna —
Jag kunde nästan ömkan röna —
Så varm, och dock på andakt kall!
Der skönheten ej faller neder
För himmelsk oskuld och tillbeder,
Der har hon redan gjort sitt fall.
Men när du fallit, o, Prinsessa
Och blomsterkransen från din hjessa
Af ångrens sena hand har ryckts;
Kom till den Helga Jungfrun åter!
För den sin synd vid korset gråter
Än hennes hjerta aldrig lyckts.
Hon, ensam hon, kan allting hela,
Hur djupt än synderskan kan fela,
Och ångrens tagg i hjertat tryckts.

(*Musik från slottet. Hon sveper in sig i sin kåpa och försvinner.*)

FEMTE SCENEN.

(Prinsessan Cecilias rum. En halföppen sidodörr, ledande till hennes sängkammare. På motsatta sidan ingångsdörren. I fonden ett fönster.)

CECILIA *(uti en tjusande negligé, af och an på golfvet, knäppande på en cittra.)*

Hur var det nu? Nej, alla toner fela,
Och tankens oro cittrans strängar dela;
Hvad förr jag kunnat kan jag nu ej sjunga,
(Lägger ifrån sig instrumentet. Går till fönstret.)
Och som ens hjerta så är ock ens tunga.
Den Svenska Julidag är lång hvad heller;
Men Gud, hur lång när det, att vänta gäller.
Och vänta får den ensam hemma sitter,
I buren stängd, med ömt och ängsligt qvitter.
Flyg Phoebus, flyg med dina raska fålar,
Tag med dig alla dagens sista strålar,
Att hon må komma hit i stället, natten,
Och dra sin slöja öfver land och vatten.
Och blunda, blunda på ditt vackra öga,
Du aftonstjerna i det tysta höga.
Tack Cynthia, att du ock har försvunnit —
Du har ju ock för din Endymion brunnit.
Sänd nu den jägar'n till mitt tysta möte,
Som tryckt sin pil uti mitt ömma sköte.
(Klockan i tornet slår 12, hon aflägsnar sig från fönstret.)
Tyst, tyst då, natt, med alla dina munnar,
Ej tala om hvad du mig nu förkunnar.
(Ett prassel hörs utanför fönstret mot muren — hon faller tillsammans.)

Det var *hans* stege, som vid muren rörde —
Ack, att ej jord, och att ej himmel hörde!
O, kunde nu jag stegen nederrifva,
Jag mina skönsta smycken ville gifva.
Den stegen, som till himlen älskar'n leder,
För älskarinnan åter leder neder.

(*Kastar sig i en stol, med händerna för ögonen. Fondfönstret slås opp och in störtar till hennes fötter*)

JOHAN.

Prinsessa!

CECILIA (*med händerna för ögonen.*)

Här? — — —

JOHAN.

Der mitt hjerta ligger,
För evigt ljus af edra blickar tigger.

CECILIA.

Som sig nu skygt för edra blickar dölja,
Och sig i ånger, uti blygsel hölja.

JOHAN (*vill lösa hennes händer ifrån ögonen.*)

O, låt mig lösa dessa bindlar båda,
Att mina blickar sina stjernor skåda.

CECILIA.

Fly, fly tillbaka; låt min bön få råda;
Uppå oss begge bidar säker våda.

JOHAN.

Ni mig ju lofvat denna afskedstimma,
Utaf min lyckas sol den sista strimma.

CECILIA.

Stig opp.

JOHAN.

O, låt mig här få vara,
Ett stundens stoft för edra fötter bara.

(*Sätter sig på kudden vid hennes fötter.*)

CECILIA.

För sådant språk mitt brydda öra spara,
Som blifver lätt de unga hjertans snara.

JOHAN (*fattande hennes händer mellan sina.*)

O, mörda så ej ögonblickets glädje;
Vi sen för sent till evig ånger vädje.
Bäst menskan suckar, lyfter stunden vingen;
Hur sen man vinkar, återkom än ingen.
Hvad jag så dyrt för tusen suckar vunnit
Skall det då här i suckar ha försvunnit?
Skall morgondagen ej oss evigt skilja?
Hvi skiljer då mig re'n från er er vilja?
Är denna stunden ej min kärleks sista?
Hur grym ni vill, att jag den ock skall mista.

CECILIA (*sätter sin hand för hans mun.*)

Hör opp att tala ord så söta, hala —
De karlarne, Gud, hur de kunna tala!
Om bara de en gång ha fått vårt öra,
De med vårt hjerta, som de vilja, göra. —

(*Tar åter bort den.*)

Men hur ni talar, ni ej än berättat
Hvad hela dan j Herrar han uträttat.

JOHAN.

Inunder Ombergs ekar, björkar, lindar,
Vi jagat skocktal rådjur, hjortar, hindar.

CECILIA.

Hur kan af grymhet man sitt nöje hämta?
Ock så med lif och dödar hjertlöst skämta?

JOHAN.

Jag vet ej sjelf. Men när som hornen skalla,
Och jägarskri och jagtskall "framåt" kalla,
En mäktig yrsel mannens hjerta fattar;
Och åt sitt krigarkall han muntert skattar.
Så kom jag ock en vacker hind att fälla,
Som fick min säkra blick och pil umgälla.
Men när en sjelf i hjertat pilen sitter,
Och under kärleks djupa sår det spritter,
Och pilen man i djurets hjerta trycker,
Man ångrar snarligt nöjets grymma nycker.

(*Hon smeker hans båda kinder.*)

Så smög jag snart ur jagtens vilda hvimmel —
Gud hvilken trakt och hvilken sommarhimmel!
Der mellan ekar, almar, björkar, alar
Jag ensam ströfvade i Ombergs dalar;
Tills af förtjusning fjättrad der vid jorden
Jag ropte: "o, hur skön och hög är Norden, —
Hur glada mina da'r der hastigt flydda —
O, här en teg, ett hjerta och en hydda!"
    Hvi föddes Ni ej i dess stilla sköte,
Och på dess tröskel kom mig huld till möte?

Och sade: "höghets lycka är en villa;
All hjertats lycka vill ha tyst och stilla."

CECILIA (*rörd.*)

En villa är all kärleks sköna lycka,
Med hvilken hoppet går att hjertat smycka;
Ur hvilken det så fort, så snart skall vakna,
Att evigt mista, sucka, klaga, sakna.

JOHAN.

Men ni ej heller sagt mig hur förlidit.
Den dag, som oss har åtskiljt.

CECILIA.

O, han skridit,
Han krupit. Ja, j karlar veten föga
Hur tunga, huru sömniga och tröga
I hemmets tystnad väntans timmar skrida
För dem, som älska, sakna, sucka, bida;
Hur på ens bok, ens båge, nipper, spegel —
Allt, tryckes saknans, ledsnans mörka pregel;
Hur man än läser, sjunger, gäspar, sömmar,
Dock dagen kör med lika slaka tömmar. —
Så var mig, tills ett pergament här fäste
Uppmärksamheten. Hur jag läste — läste,
Jag fann ett echo af mitt eget hjerta,
Den samma kärlek, mistning, nöd och smärta.

(*Sätter sig vid bordet, fattar pergamentet och vinkar Johan.*)

Kom, hör hur här uti S:t Britas kloster
En nunna, instängd med sitt paternoster,
Med sin förtviflan, kärlek och dess tårar,

Sin känslas och sin ungdoms varma vårar
Ifrån den verld, den vän hon hjertat gifvit,
För hundra år se'n har till honom skrifvit.
Säg, vill en stund ni några stycken höra?

JOHAN (*inta'r åter pallen vid hennes fötter.*)

När ni vill läsa, är jag endast öra.
(*Slår sin arm om hennes lif.*)

CECILIA (*lösande sig ur den.*)

Hu, huru kall och däfven tröjan kännes.

JOHAN (*kastande den af sig på golfvet.*)

Af daggen ifrån träden. O, Cecilia nännes
Ni från min himmel mig ännu förskjuta?

CECILIA.

Kom då att här en stund ert hufvud luta.

JOHAN (*slår sin arm om och lutar sig intill henne; hon breder sin arm öfver honom.*).

Mig närm're låt intill ert hjerta närma,
Att i dess närhet finna sol och värma.
Låt mig här gömmas under hvita vingen,
Att ingen ser mig mer i verlden — ingen.

CECILIA (*läser.*)

"Jag fick ej så ofta tala med dig, eller skrifva "till dig, aldrakäraste glädje! Likväl har du mig till- "sagt, att jag aldrig skulle tvifla om din trohet; och "hafver jag af dig sådant alla dagar funnit, och är "beredd så länge jag lefver att hålla mig till den tro-

"hetsed, som du mig tillsade S:t Barnabe-dagen. Om "du visste, aldrakäraste vän, huru jag sedan tänkt på "dig och huru mitt hjerta brunnit i mitt bröst, skulle "du inte förundra dig om jag är så blek och tärder "då du får se mig. När jag speglar mig i den lilla "spegeln som du mig sände, tycker jag mig vara lika "ett beläte mera än en menniska. — Du hafver laggt "dig djupt i mitt hjerta; och jag djerfves för ingen "utom dig allena bekänna, att jag förmår illa ända "mitt Ave Maria och paternoster utan du kommer mig "i hugen; ja i sjelfva messan kommer mig före ditt "täckeliga ansigte och vårt kära umgänge. Jag tycker "jag kan inte skrifta mig för någon menniska härom, "än Maria vår moder och Brigitta vår syster och "himmelens härskap. Du vet väl jag med fri vilja "och uppsåt aldrig dessa reglor samtyckt. Mina för-"äldrar hafva väl min kropp i detta fängelse insatt; "men hjertat kan inte så snart från verlden återkallas. "Och ibland alla verldsliga ting synes mig intet så "svårt gå till sinnes, som det jag med dig, min skatt, "inte får lefva eller dö."

JOHAN.

I kärlekstankar och du kärlekstunga,
I skiljda hjertan och j sorgsna unga,
Hur blifven evigt j hvarandra lika,
På ljufva ord och ömma blickar rika.
Oss samma murar, samma galler skilja:
Vårt ödes grymhet, men'skors hårda vilja.

Men vi, som de, trotts men'skors alla funder,
Dock ega våra mötens sälla stunder.

CECILIA.

Nej, tyst, min Grefve — —

JOHAN.

Min Prinsessa!
Hur dessa ni och ni och ni, och dessa
Förnäma titlar äro långa, kalla.

CECILIA.

Nå då, den kortaste utaf dem alla —
Du!

JOHAN.

Du? Utur ditt sköna hjerta taget
Är jag ditt Du.

CECILIA.

Och du ur mitt är *Jaget.*

(*Cecilia fortsätter. Hon leker under tiden med sin hand i hans lockar.*)

"Aldrakäraste hjerta! Det tal du förde när du "såg mig först i denna bonaden, må väl sönderspränga "mitt bröst. Jag vill intet annat hoppas, än att du "påminner dig de ord, jag samma gång sade, då jag "afdrog mina grå och svarta kläder och sörjde det "myckna goda som jag miste, när jag miste dig och "ditt ljufliga umgänge: under dessa hvita kläder ligger "förborgat ett af sorg svartnadt hjerta, fullt med be-"dröfvelse, tills det i svarta mullen nedlägges. — Men "så ofta jag tänker på dig, aldrakäraste hjertans glädje, "får jag en innerlig hugsvalelse, menar mig, ehuru i

"detta fängelse, vara hos dig i din famn och i lunden "der du lekte för mig på harpan. Det hafver jag "sedan med många tårar och suckar betänkt, de kär- "liga orden som du då sjöng:

"Fogeln sjunger så ljufligt i skogen,
"Men sitter så bedröfvad i buren."

"Det är nu skedt som du sade: jag må nu kallas "en stackars fogel i buren, som förr var en lustig "fogel i skogen. Än mins jag hur du sade när jag "satt på ditt knä och lekte på harpan: att förr skulle "ditt hjerta sönderbrista och förflyga i så många stycken, "som jag såg löfven på träden i lunden, än det skulle "mot mig förkolna. Så ofta jag nu går i Kloster- "trädgården och skådar på träden, betraktar jag dessa "härliga ord oss emellan." (*Lägger bort pergamentet.*)

Behåll dem här, de orden. I dem lade
Till slut mitt hjerta hvad det säga hade.
Snart sitter jag en fogel ock i buren —
Vårt grymma öde är den klostermuren,
Som mellan våra hjertan skall sig tränga,
Och evigt mig från dig och glädjen stänga.
Hon nalkas, afskedsstunden ren, och faller
Emellan oss ett slutet klostergaller.

JOHAN (*uppspringande.*)

Och jag är Riddarn, hvilkens fasta sinne
Svär här vid stundens lycka och dess minne,
Att förr må hjertat uti stycken brista,
Så många som de löf som träden mista

Om hösten, än emot sin unga nunna
Han skulle nå'nsin trolös blifva kunna.
Hvad jag ej har af lyckan lyckats ärfva
Jag med mitt svärd af lyckan vill förvärfva.
I södern åter krigstrumpeten ljuder;
Min arm, mitt svärd jag Kejsaren hembjuder.
Jag strida vill, de tappras föredöme,
Och ta som segerns lön ett Furstendöme.
Utaf det land, min starka arm skall trygga,
Jag ett Arkadien åt dig vill bygga.
Kring blomsterängar beta frida flockar —
Guldåldern ler från dina gyllne lockar —

(Ett doft buller nedanför fönstret — en stunds lyssnande.)

CECILIA *(ängsligt.)*

O, drömmar — ungdoms, kärleks ljufva drömmar,
Som flyta bort och fort som strån med strömmar.
Fly, fly! Försåt uppå oss säkert lurar;
Det klättrar öfver slottens höga murar,
Det har ett lystet, har ett ilsket öga
In genom stängda dörrar, fönster höga.

JOHAN.

En fogel, skrämd kanske i slottets lindar —
Ett sus helt visst af nattens väckta vindar.

CECILIA.

Som väcktes, att oss ur vår trygghet väcka,
Samt mana oss: det får ej längre räcka.

JOHAN (*slår sin arm om henne.*)

O låt mig dröja än. Minuten
En himmel på sin vinge bär.
En gång i tvekan här förfluten,
Tillsluten himlen evigt är.

CECILIA (*sakta lösande sig ur hans arm.*)

Dröj ej, min älskling! O minuten
Uti sitt sköte ångren för.
Uti den stund som han är njuten,
Han slocknar också ut, och dör.

JOHAN (*åter med armen om henne.*)

Hvem är den yngling väl, som förde
Pokalen bräddad i sin hand,
Och släppte honom förrn han rörde
Med läppen vid dess gyllne rand?

CECILIA (*åter lösande sig ur hans arm.*)

Hvem är den starke väl, som hörde
Sin flicka ängsligt ropa: nej!
Och hennes bön ej honom rörde,
Och han pokalen släppte ej?

JOHAN (*såsom förr.*)

Det doft, som dagens blomma sluter
I egen barm, i nattlig lund
Hon likväl vänligt kring sig gjuter — —
Så hör min bön, du blomstermund!

CECILIA (*med händerna för öronen.*)

Gjut, näktergal, i rosens öra
Ej längre dessa böner! O,

Snart dagens lärkor vingen röra —
Go'natt, go'natt! Gå, sof i ro.

JOHAN (*med båda armarne om henne.*)

Af den i sömn må natten ödas,
Som icke lågar såsom jag.
Till högre fröjder skulle födas
Den natt, som blef min lyckas dag.

(*Förer henne med ljuft våld mot dörren, då slag dåna på porten.*)

CECILIA.

Ha! Förrådda! Fly, o fly!
Dyrbart är hvart ögonblick.

JOHAN (*störtar till fönstret för att fly utför stegen, men återvänder.*)

Fasa, lika stor som ny!
Stegen finns ej af min blick.

(*Hemsk och stum fasa. Förnyade slag på porten.*)

Jag från fönstret kastar mig,
Att dig frälsa ur din nöd.

CECILIA (*hejdande honom.*)

Var då viss, jag följer dig,
Trogen uti lif och död.

JOHAN.

Stund af fasa, stund af qval,
Natt, med mörker mig omhölj!

CECILIA.

Ögonblicket har ej val:
I min kammare dig dölj.

(*Skjuter honom in och sätter sig framför dörren.*)

SJETTE SCENEN.

(*Dörren åt motsatta sidan spränges opp.*)

ERIK.

Hvar är han? Ha! Fort — genast svara.

CECILIA.

Hvem är du söker? Hvilken han?

ERIK.

Din älskare.

CECILIA.

Föraktet bara
Dig svara skall. Gå! Vet att der
En qvinna bor en fristad är.

ERIK.

För kärleken, du ville säga.

CECILIA.

Din kärlek är derpå ett prof.

ERIK (*upptagande tröjan.*)

Se här ha vi vårt första rof.

CECILIA.

De som gå ut att nattligt röfva
Få alltid något i sitt våld.

ERIK.

Hvad mer bevis kan man behöfva?
Der inne är han säkert dold.

(*Rusar till och vill in genom dörren.*)

CECILIA.

Jag hoppas man mig ej vill röra;
Med våld jag drifs blott härifrån.

I qvinnans helgedomar göra
Så inbrott är ett helgerån.

JOHAN (*utrusande.*)

Håll, Prins! Prinsessan man ej rörer —
Den som ni söker, här han står.
Den väg som er till henne förer
Först öfver detta bröst här går.

ERIK (*drar sitt svärd.*)

Och går dit rakt. Mitt svärd ej sviker;
Det dricka skall en nidings blod.

JOHAN.

Jag svärdlös är — och dock ej viker;
Låt se, hvems är det största mod.

CECILIA (*kastande sig mot Eriks svärd.*)

Nej, genom bröstet af din syster
Till hans går detta svärdet först.
Och är det blod du ändtligt lyster,
Så kom och släck i mitt din törst.

ERIK (*skjuter undan henne.*)

Vik undan. Blygs! Du är den sista,
Som honom taga bör i skygd.
Gå! Jag vill blodig runa rista
På den, som sårat har din dygd.

(*Störtar med svärdet mot Johan.*)

JOHAN (*som springer under det, rycker det ur hans hand och bryter af det.*)

Allt våld skall så mot oskuld brista,
Dess upphof komma uppå blygd.

ERIK.

Svärd har jag ej; men dessa ramar
Som bojor jag omkring dig slår.

(Fattar om Johan och störtar honom på ett knä.)

JOHAN *(som spränger hans omarmning och störtar Erik till golfvet med ett knä på Eriks bröst.)*

Men jag de bojor sönderkramar;
Och det är jag som nu här rår.

CECILIA.

Hjelp! Hjelp! Finns ingen hjelp.

JOHAN *(med knäet på Eriks bröst.)*

Nej, ingen!

SJUNDE SCENEN.

(Grefve Edzard, Prinsessan Cathrina och Mornay instörta, Cathrina kastar sig i en stol; Cecilia störtar till hennes fötter.)

JOHAN *(i det han slites från Erik.)*

Ett ögonblick mig skänken, medan
Jag hvad här brister lägger till.
Jag ger er evigheten sedan,
Att göra med mig hvad man vill.

(Hemtar upp båda svärdstyckena.)

Se här, se här! Tag hvilkendera
Af dessa hälfter du här ser.
Om fästet eller spetsen mera
Du önskar — som du vill jag ger.
Gif spetsen mig — oss begge spetsar

Jag uppå den, barm intill barm.
Gif fästet mig — och det jag hetsar
Uti ditt hjertblod med min arm.

ERIK.

Hämnd, hämnd din vilda tunga skallar —
Du bönhörd blifva skall deri.
På hämndens tjenare jag kallar;
Den skall fullt ut dig gifven bli.

(*Slottsknektar inkomma, fängsla och bortföra Johan. — Edzard, Erik och Mornay följa.*)

ÅTTONDE SCENEN.

CATHRINA (*efter lång tystnad.*)

Cecilia, hvad, hvad var det som du gjorde?
Ett sådant slut vår glada resa sporde!
Så tala! Gud, som död! (*skakar henne.*)

CECILIA (*som hela tiden legat med händerna för sina ögon — lyftande sina spejande blickar.*)

Gif Gud jag vore,
Och hän på dödens svarta vingar fore!

CATHRINA.

O fasa, att du så, så djupt dig glömde?

CECILIA.

Ack, väck mig, väck mig! Säg att jag det drömde.

CATHRINA.

Du nu har vaknat ur din grymma villa.

CECILIA.

Nå, då att väcka mig du gjorde illa.
Och se då till, att du mig somna låter —
Och djupt, så djupt, att jag ej vaknar åter.

(Sträcker sig på golfvet igen.)

CATHRINA.

Stå opp, Cecilia, passar ej så ligga.

CECILIA.

Än lägre plats låt mig då här få tigga.
O, öppna, öppna denna tilja, tunga,
Och der begraf Cecilia den unga.
Man brukar så i klostren ju begrafva
De stackars varelser, som fallit hafva.
Ack, tusen gånger mera lätt är döden,
Än uti verlden der den fallnas öden.

CATHRINA.

Så yr, så blind hvad har dig kunnat göra?

CECILIA.

Allt, allt förenat sig att mig förföra:
O, dessa festers glada, yra hvimmel —
Och Juninattens varma, ömma himmel —
I träden kärleksqvittret, västansuset —
Mitt unga blod — Du —

CATHRINA.

Jag?

CECILIA.

Du sjelf, ja! Smeka
Med blickar och med kyssar stundligt — leka

Med kärleks tidsfördrif i barnslig tjusning,
Din Make, Dig jag såg från dagens ljusning,
Tills nattens stjernor syntes borrt er mana
Till nya nöjen, som blott gåfvos ana.

CATHRINA.

Hvad är, som der din yra tunga säger?

CECILIA.

Hvad vet jag? Ack. Förtviflan ord ej väger. — —
Blott sjutton år och så olycklig redan.

CATHRINA.

Din gamle Fader — och vi alla sedan!

CECILIA *(åter störtande till golfvet.)*

O, ja, min Fader — gamle stackars Fader!

CATHRINA.

Hvad är då all den ungdomslycka,
Som verlden kan så herrlig tycka?
Ett hus som byggs på skimrig snö,
Och störtar hop vid tårars tö.

Hvad är den fägring flickan eger,
Om den så mycket grannt man säger?
En flygtig ros på vårens ö,
Snart uppå strand ett brutet rö!

Hvad är den hoppets framtidsljusning,
Som lockar hjertat med sin tjusning?
En hägring, sedd på lifvets sjö,
Som första vindflägt skall förströ.

Hvad är den ro, om hvilken talar
En kärlek uti slott och dalar?
Men våller att mång fager mö
Långt mindre lefva vill än dö.

(Ridån faller.)

(Andra Aktens slut.)

TREDJE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Stockholms slott. Konungens rum. Konungen synbarligen åldrad. Drottningen vid hans sida med en uppslagen Bibel.)

KUNGEN.

Tack, min Gemål! Nu sluta der. Kapitlet
Är slut också. Ej längre pröfvas bör
En qvinnas späda, veka stämma.
Hur ljufligt faller Herrans helga ord
På sorgens bröst, som aftondaggens svalka
I brännhett gräs — som balsam uti såret —
Med stundens lisa. Fast nog blifver såret
I hjertat, uti lifvets lifspunkt qvar,
Och fräter der sig ner allt mer och mer,
Tills det mig ner i grafvens djup har frätt.

DROTTNINGEN.

O kunna tiden, menskors — himlens ord
Hugsvalelse ert hjerta icke skänka?

KUNGEN.

Du stackars unga qvinna! Dagen sitter
Du uppå sorgens thron, och natten delar
Du ålderdomens kalla bädd. Din skönhet, snart
En enka, osedd se'n skall långsamt dö,
Ett bleknadt minne till af gäckad lycka.

DROTTNINGEN.

När stammen fälls, hvem tänker uppå rankan,
Som för en kort, förgänglig tid den prydde?

KUNGEN.

Och falla skall han snart, den gamla stammen.
Förgängelsen till roten yxan satt;
Och mogen är jag ju för skördarns lia;

(slår på sitt gråa hufvud.)

Se Wasa-kärfven hvitnad — tyngd mot jorden;
Hvad bådar han, om icke skördeanden?
Behöfver om min dom ej fråga
På fästet höga stjernors lopp.
Ej himmelstecknen, som der tåga;
Jag bär den sjelf i denna kropp.

ANDRA SCENEN.

EN PAGE *(inkommande.)*

Erke-Biskopen!

KUNGEN.

För in!

(Drottningen aflägsnar sig och Laurentius Petri nalkas genom motsatta dörrar.)

Mig hälsad och välkommen var,
Högvördig Fader, af en högt bedröfvad,
Förkrossad fader —

LAURENTIUS.

Eders Majestät — —

KUNGEN *(med en afböjande rörelse af handen.)*

Nej, rätt och slätt: en djupt förkrossad,
Bespottad Fader. Ha! Laurentius,
När Herren slår — —

LAURENTIUS.

Han ock den slagne helar.

KUNGEN.

Och när han risar —

LAURENTIUS.

Han ock sedan lisar.

KUNGEN (*otålig.*)

Jag ville säga: när han slår och risar,
Han gör det med besked —

LAURENTIUS.

Som sjelf J gjort.
”Som androm mätes, skall oss mätit varda.”

KUNGEN.

Nu har han ock mätt i ett mått, väl rågadt
Och skakadt, utaf blygd och sorg och sveda.
Jag släpats har en yngling uti bojor,
Jag irrat har, en man, i skogars djup,
I spåren följd utaf blodhundars koppel;
Jag hafver kringhvärfd varit utaf uppror,
Lögn, list, förtal, försåt, förräderi,
Och alla dessa Furstars tusen gissel;
Det allt jag dock helt lätt, ett intet aktar
Mot hvad mig utaf egna barn har skett.
O, Erik! o, Cecilia! Förskyllt
Har jag den bägar väl, J mig ifyllt
Af sorg och blygd, att intill dräggen dricka?

LAURENTIUS.

Uti sin Herras spår en christen skicka
Sig under korset skall, att sin vanära,
Liksom sin ära, christligt — ödmjukt bära.

KUNGEN.

Vanära utaf barn? Det säges lätt
Af den, som höjden ej, ej djupet deraf mätt.

LAURENTIUS.

Han mätte dem en gång, då Sonen sänktes
I skam och nesa, blygd — och — blodbestänktes.
Han mäter dagligt dem på våra hårda bröst,
Som trottsigt slutas för Hans fadersröst.
Han mäter dem på Er, som blott tillrätta
Med egna barn vill gå, men ej upprätta.

KUNGEN.

En qvinnas ära ej upprättas kan.
Ej blommar ros igen hvars doft försvann.

LAURENTIUS (*bekymrad.*)

Är *Hon* då brottslig? Nej!

KUNGEN.

Och nej! Men föga
Betyder sådant uti verldens öga.
Och natten, just emedan hon är stum,
Åt dagens prat ger destomera rum.
Om först jag tänker på min gamla Adel,
Som fruktar ingenting så högt som tadel,
Fast ingenting så litet som en synd,
Hvad har den här ej gjort för kostligt fynd?

Och sqvallret se'n, som ligger jemt och ruar
På ormägg uti tjocka Borgarfruar,
Hur skall det icke hålla saken varm,
Och duna kring den invid ryktets barm.
Och hopen, som då den får andra smutsa
I samma mån tror ren och snygg sig putsa —
O, hvart jag vända må min sorgsna syn
Mitt fadersnamn jag släpas ser i dyn.

LAURENTIUS.

Lyft ögat då, o Konung, ofvan skyn!
Ej skymfas himlen när som jorden syndar;
Ej heller der man hämdens domar skyndar,
Hvarest, när man får ångrens tårar se,
Det glädje blir och englar himmelskt le.

KUNGEN (*kastande sig i stolen.*)

Mitt barn, mitt barn, min ljufva ros och lilja,
Cecilia, o, att verlden oss fått skilja!
Du blomster, fagrast i min rosengård,
Du, mina ögons lust och händers vård,
Att jag dig icke bättre kunnat värja,
Men låtit verlden så min lustgård härja.
Den lilla återstod af lif, min graf
Än lemnar mig, hur lätt och gerna gaf
Jag den, gaf tusen sinom tusen gånger,
Att lösa dig ur sorg och blygd och ånger,
Och grånad hjessa hånad gerna såg,
Om fläckfri krans än kring din tinning låg.

LAURENTIUS.

Rätt så; der ha vi åter fadershjertat —
Det samma alltid, lyckligt eller smärtadt.
Låt det få tala! Kasta sen dertill
Bort purpurtrasan, som vår stolthet vill
Så gerna inför verldens ögon bära,
Och heter högfärd, men ges namn af ära.
Men mer än ära själars räddning är;
Och kärlek allt, ja äfven smälek bär.
Förlåtelse, är engelns namn, som helar
Den själ, som blöder och den själ, som felar.
Och ödmjukhet, hon ta'r ur eget bröst
Så syndarens som syndens himlatröst.
Ur regnets flöden spira nya vårar
(Går till fönstret som slås opp och pekar på regnbågen.)
Och himlen ler igen ur stilla tårar.

KUNGEN *(går till fönstret, der han länge lutad och tyst står i betraktelse.)*

Jag ser — jag ser: "*Med tidens pröfning nöjd,*
Och djupt till jorden inför himlen böjd" —
Så vill Han ha det, Han deroppe.

LAURENTIUS.

Amen!

KUNGEN.

Ja, jag mig böjer, Herre, jag mig böjer
Inunder korset, som du lägger på.
Och för din tuktan ödmjukt böjd jag röjer
Den lärdom, Du vill låta mig förstå:

Att liksom solen ej i zenith dröjer,
Men hastar sig att ner i vestern gå —
Som himlabågen grann och stolt sig höjer,
Men måste buga sig till jord ändå,
Så måste Furstar låta sig ödmjuka;
Och sig till sin och andras varning bruka.
Min lefnadssol mot horizonten stupa
Med icke återhållen fart jag ser,
Och omge sig med qvällmoln tunga, djupa
Förr'n hon i nattens tystnad sjunker ner.
Dock jag otacksamt ej, ej tröstlöst klagar,
Och att hon stanna skall ej barnsligt ber.
Hon hafver ock sett sina uppgångsdagar;
Och om till slut mig lyckan öfverger,
Jag som en christen taga vill mitt öde. —
Mig går som före mig de store döde.

TREDJE SCENEN.

EN PAGE.

Ett Friesländskt Sändebud!

KUNGEN (*till Pagen.*)

Välan! (*till Laurentius*) Med deras böners klagoljud
De komma, att mig då igen hemsöka,
Mitt hjertas nöd med andras jemmer öka.

SÄNDEBUDET.

O, stränge Konung, kan er vredes glöd
Blott mera stegras utaf andras nöd?
En Moders tårar — —

KUNGEN.

Och en Fars vanära —
Säg hvilkens lott af dem är tyngst att bära?

SÄNDEBUDET.

En hvar nog tung — det vet den store Gud.
Just derför lyss till religionens bud,
Som manar christna låta sig försona,
Och att sig sjelfva i sin nästa skona.
I tvenne månars långa, tunga dar
Gref Johan redan bojans nesa bar;
Och har för stundens yra ungdomsvilla
J gått hardt när en ynglings lif att spilla.

KUNGEN.

Som han mitt lugn har spillt.

SÄNDEBUDET.

Och så all lag
Af gästfrihet förtrampa dag för dag.

KUNGEN.

Som han förtrampat först, i det han brutit
Sig i den fristad in, som alltid njutit
Gästfrihetslagens högsta helgd och skygd
Hos alla jordens folk — en qvinnas dygd.

SÄNDEBUDET.

Dygd icke — om ock kanske hennes rykte.
Det oförståndet, vreden var som tryckte
På hvad, som var en ungdomsyra blott,
Den alltför hårda stämpeln af ett brott.

(Prins Erik, åtföljd af Göran Persson inträder, bärande ett hyende.)

Han nalkas Prinsen sjelf, som sig förhastat
Och dessa skuggor på en Syster kastat,
Och nu för Er och verlden rätta vill
Samt återta hvad sjelf han har laggt till.

KUNGEN (*förvånad.*)

Du Erik? Nå, till din och verldens gamman
Hvad åt din gamle far har du bryggt samman?

ERIK (*högtidligt.*)

Om jag för långt i dygdens ifver gått —
Ett sken kanske jag stämplat har till brott —
För öm måhända om vårt huses heder,
Och om min Systers — framför allt om eder —
Af hennes tårar — mäst af edra rörd — —
Och sjelf till bättre insigt också förd —

KUNGEN.

Hvad är det långa talets korta mening?
Till sak dig skynda, talman, från inledning.

ERIK.

Att allt förtal, som förs från mun till mun
På en gång stoppa till uti dess brunn,
Jag har till sjelfva Bibelordet tagit —
Till vittne om Cecilias oskuld slagit
Den vackra skådepenning här: "Susanna
I badet" —

KUNGEN (*rycker skådepenningen ifrån honom och slungar den på golfvet.*)

O, kunde thordön bli min hand, och ljunga,
Och i din galna skalle återslunga

Dess eget foster, att för evigt dödt
Det låge der, som vor' det aldrig födt.
Den smuts, som oskuld en gång fått på vingen
I verldens ögon blir ej mer till ingen.
Och vidrördt blott, förvandlar sig till stoft
I rosens barm dess ömma blomsterdoft.
Din vackra Eriksgata denna resa!
Du blotta hann en Systers skam och nesa;
Med Smålands Knaperadel sen du spelt
Inunder täcke mot din Fader. — Felt
Du tog der, menande i hast förvärfva
Det rike, du ej gaf dig tid att ärfva.
Så lätt rycks gubben ej ur kungastol.
Din går först opp, när hon gått ner, min sol.
Hvad vann du? Jo, att för sin unga Dacke
Der sprungit en och annan Småländsk nacke.

(Då Erik synes draga sig undan.)

Nej, stanna här, att tömma med din Far
En del af dräggen, som du ifyllt har.
Hvad är att göra? Ja, här måste handlas,
Och krossas måste hvad ej kan förvandlas.
Jag kallat samman Riksens flesta Råd;
De vänta mig. Vill Grefven finna nåd
Till lif och frihet, komme han och värje
Med eden sig — på Evangelium svärje
Sig och Prinsessan frie, om han kan;
Kan han det ej, så är han dödsens man.

LAURENTIUS.

Gå Konung, ej er sol i blodmoln släcka,
Att skuggfläck än med blodfläck mera fläcka.

KUNGEN.

Kom; jag mitt Råd som er vill häri höra,
Vill låna Gud och menniskor mitt öra.
Jag har ock der en annan vigtig ting:
Min kallelse skall flyga landet kring,
Och till en Riksdag skyndsamt hitåt kalla
Mitt Rikes Ständer och dess Ombud alla.
Jag bad en bön — jag tror, att Gud mig hör —
Att än en gång mitt folk, förrän jag dör,
Jag måtte få till detta hjerta trycka.
Ty ville Herren än en gång mig rycka
Från grafvens brädd, der nyss jag slagen låg,
Med döden i min själ och Sverge i min håg.
O, skynda, skynda dig, mitt folk, o ila,
Att än en gång min rörda blick må hvila
Uppå ditt anlete, så ljufligt för min själ —
Att jag med mig må taga ditt farväl
I grafven — inför Domarn i det höga
En förbön af din mun, en tår utur ditt öga. *(Af.)*

FJERDE SCENEN.

ERIK (*med rörelse blickande efter honom.*)

Ack, skulle men'skan oftare ej felat,
Än hon det felet hade göra velat;
Och ville gerningen så fort ej skynda,

Ej skulle uppsåtet så ofta synda.
Otidig hederskänsla kom mig blossa
I vrede opp och Far och Syster krossa.
Och omsorg för mitt kungadömes lycka,
Som faderväld i förhand gått att stycka
Emellan mig och afundsjuka Bröder —
O, framtid öfver dig mitt hjerta blöder! —
Mig rådde ett parti omkring mig värfva;
Men lände blott, att mig — och det förderfva.
Ett vredgadt öde och en vredgad Far
Mig till ett mål för sina pilar har. —
Utur fiendtliga föräldrars sköte
Jag gick tillvarons mörka dag till möte.
Fiendtliga konstellationer stridde
Då man till lifvet mig och ljuset bidde.
Derföre tvedrägtsandar om mig rå,
Som ondt för godt i mina fotspår så;
Att när som blommor jag omkring mig strör
Det uti stället törnen deraf blifver,
Och när jag tror, att något godt jag gör,
Det någon lycka är jag nederrifver.

FEMTE SCENEN.

EN SMED (*inträder med sina verktyg.*)

ERIK.

Hvem är du?

SMEDEN.

En karl.

ERIK.

Godt. Och hvad för karl?

SMEDEN.

Karakarl.

ERIK.

Ändå bättre. Och hvad gör en karlakarl?

SMEDEN.

Smider.

ERIK.

Rimsmidare kanske?

SMEDEN.

Rimmar sig inte med en karakarl.

ERIK.

Nå, ränksmidare då?

SMEDEN.

Kan inte med finsmide.

ERIK.

Nå, nå, du ser mig inte så ut. Grofsmed således? Nå, hvad smider du då?

SMEDEN.

Halsjern och blackar.

ERIK.

Nå det var grofven. Och åt hvem?

SMEDEN.

Alla grofva narrar.

ERIK.

Håll på med det, du. Du har då händerna fulla. Grofva narrar?

SMEDEN.

Narrar kallar jag visst folk, som kryper in genom fönstren till unga flickor. Och grofva narrar, sådana som låta gripa sig på bar gerning.

ERIK (*håller för hans mun.*)

Håll din mun innan den blir för grof, grofhuggare!

SJETTE SCENEN.

GREFVE JOHAN (*inställande ur Rådsalen.*)

Så är det gjort!

SMEDEN.

Icke så alldeles, Nådig Herre! Det bästa är ogjordt.

JOHAN.

Och hvad är det?

SMEDEN.

Att göra det gjordt är ogjordt.

JOHAN.

Det gör ingen på jorden.

SMEDEN (*slår på sitt städ.*)

Nå, men på mitt städ, då.

JOHAN.

Minst du, svarte djefvul, som smidde mig i dessa jern.

SMEDEN.

Det var J sjelf, Nådige Herre. Ordspråket säger ju: "hvar och en är sin lyckas smed." Kom nu vackert, så skall jag bli er lyckas smed — skall Hans Nåde se. (*Visar på en bänk bredvid.*)

Si så, sträck ut sig der. Ligg stilla bara.
Vi stå nu framför sjelfva skådespelets knut.
(*Hugger på jernet.*)

JOHAN (*utsträckt på bänken.*)

Hugg till med Alexander-svärdet!

SMEDEN (*under det han hugger af kedjorna.*)

Min slägga, ja! Jag gör inte bara som min husbonde Vulcanus, som smidde ett jernnät kring sin hustru Venus och hennes kurtisör Mars, när de kommo hvarandra för nära. Jag hugger äfven sönder det, så de slippa från hvarandra. Si så, Herr Mars, marsch nu! "Ende gut, alles gut" — säger Tysken. (*Går.*)

JOHAN (*uppspringande, far med händerna öfver de ställen der jernen setat.*)

O, frihet, frihet, himlens flägt;
Du mannens fria andedrägt,
Du friska puls i lifvets åder,
Kom vidga ut en pressad barm,
Kom gjut dig i en friad arm,
Som bojans tyngd ej mer vidlåder.
Den vet ej af förtryck och sorg,
Hvars fria bröst är än hans borg,
Och om sin starka arm än råder.

ERIK.

Bra sagt!

JOHAN (*föraktligt mätande honom med sina blickar.*)

Du? Ha! en åsna yar?
Den andra åsnan yandet förnyar.

När två, som vi, pris åt hvarandra ge,
Skall verlden tvänne långa öron se.

ERIK.

Jag retar icke mer en retad tiger:
Jag felat först: Jag nu ur vägen stiger.

JOHAN (*tar opp de på golfvet liggande kedjorna och måttar åt honom.*)

Du flyr? Stick händren vackert häri. Nå,
Jag svarar dig att handskarna gå på

(*Förföljer honom, som först förundrad och brydd, slutligen rädd flyr undan.*)

ERIK.

Du rasar.

JOHAN.

Ja, som du mot mig har rasat.

ERIK.

Jag fasar!

JOHAN.

Ljuger! Du har icke fasat
Att smida mig i dessa jern. Nå fram

(*Måttar åt honom med halsjernet.*)

Med nacken, tiger, och var spak som lamm.
Var snäll! Ej ödet låter med sig pruta.
Jag läst uti dess bok, det skall dock sluta
Så här. Tag derför utan trots och knot
Så först som sist ditt ödes kedjor mot.

(*Erik flyr ut genom dörren. Johan slår vildt mot kedjorna på den stängda dörren, och rusar efter honom.*)

SJUNDE SCENEN.

(Cecilias rum. Prinsessan nyss uppkommen ur sin sjukdom. Amman sysselsatt att öppna ett fönster, framför hvilket Prinsessan blek, med utslaget hår, sitter blickande ut.)

AMMAN.

Se så; nu ha vi då ändteligen för första gången lof att öppna fönstret och få lite frisk luft in. Gör det henne inte godt, välsignade barnet?

CECILIA.

Jo, jo! Det svalkar, det läskar. Jorden och himlen ha, hvad menniskorna icke ha, ännu barmhertighet, ömhet för mig.

AMMAN *(som under sitt fortsatta sysslande i rummet fått i cittran.)*

Tänk nu inte på det igen! Se här ha vi ju en gammal god vän, som misstycker, att hon blifvit så länge glömd.

CECILIA.

Hon kan inte klaga; alla ha glömt mig.

AMMAN.

Nå, så gör då hon, välsignade Barnet, inte så med; glöm inte lilla vännen här från fordna dar. Språka nu med hvarandra snällt — som förr. Jag minns nog hvad det var för Ack och O, drillande och qvittrande — såsom alltid när två glada flickor komma ihop.

CECILIA.

Hvilka två?

AMMAN.

Hon, mitt vackra Barn och Cittran der.

CECILIA.

Du är en toka.

AMMAN.

Nå, var hon så med.

CECILIA (*skjuter ifrån sig cittran och lutar sig tillbaka i stolen.*)

Förrn jag har börjat, låt mig sluta
För denna gång.
Som hjertat så är ock ens luta,
Så är ens sång.

Ej strängen vet af fröjd och smärta;
Du har till slut
Dem sjelf uti ditt eget hjerta,
Och lär dem ut.

Derför när hjertats luta gråter
Uti ditt bröst,
Du hör de tårar ljuda åter
Uti din röst.

Derför när hjertats strängar brista
Ditt öra hör
Hur utaf tonerna den sista
På lutan dör.

AMMAN (*sedan hon lagt undan cittran och torkat tårarna ur sina ögon, lägger sig med en körsbärskorg på knä framför Prinsessan.*)

Gråten sitter henne i halsen, min stackars Prinsessa. Svälj nu ned den med de här körsbären. Nå,

smaka nu. Var snäll, barnet lilla! Se då här två, så lika hennes lilla röda näbb.

CECILIA.

Förr, förr, Amma lilla.

AMMAN.

Öppna den ändå. Han blir nog röd igen, bara liten dufva vill röra på den och ta emot de här två bären. En god vän har skickat lilla vännen dem.

CECILIA.

Har ingen vän mera på jorden.

AMMAN.

I himmelen ändå — hennes och vår vän, Herren Christus.

CECILIA.

Så du jolrar! Han skulle ha skickat mig de här körsbären?

AMMAN.

Han vill nog göra min stackars Prinsessa så mycket som det — och mer till. Hör nu på och blif inte otålig, om jag blir vidlöftig. Si Han gick en dag — och den var het, som den min söta Prinsessa haft i sommar — med sina Lärjungar fram en väg; och der låg en gammal tappad hästsko. Ingen ville möda ryggen för att taga opp det föraktliga tinget. Men Han föraktade ingenting, som en gång kostat den arma men'skan svett och möda, tog opp och stoppa'n på sig. Gingo de så genom en by och förbi en liten bod, der en ringa, men ärlig man köpte opp gamla lumpor, jernskräp och annat sådant, som de fattiga

behöfva förvandla i en styfver. Der sålde Herren sin gamla hästsko — köpte vid närmaste mångelskestol så många körsbär, som kunde fås för slanten, och la' i sin mantelficka. När de nu kommo utom byn ett godt stycke väg, så törsta' det Lärjungarne. Då låddes Mästaren — som gick först kantänka — tappa det ena bäret efter det andra; och nu ska' man tro, att de kände inte ryggen för styf att bocka sig ner och plocka opp, här ett, der ett, att läska sig med. — Var nu inte styf i ryggen *hon* heller, barnet lilla, utan krök den vackert för den Herren, som är så god och skickar henne lite läskande efter sin långa och heta sjukdomsdag.

CECILIA (*torkar sina ögon.*)

Hå, inte bryr Han sig om mig.

AMMAN.

Tala inte så. Den stora synderskan då? Maria Magdalena? Det var väl tusen gånger värre med henne.

CECILIA.

Hå, hon var ingen Prinsessa, som hela riket pekade finger åt.

AMMAN.

Men som de ville stena.

CECILIA.

Hon hade ingen gammal far som hon förkrossat.

AMMAN.

Men kanske en gammal mor i stället, som satt i en stuga och spann och gret — gret öfver det för-

lorade barnet — som väl många äro det. (*Torkar sina ögon*) Se så, plocka nu i sig, och läska det brännande hjertat med det här först — och se'n med sin Frälsares nådeord.

CECILIA (*slår sina armar om hennes hals.*)

Tror du att jag får två *Hans* fötter med mina tårar och torka dem med mitt hår?

AMMAN.

Visst, visst, barnet lilla. Bara jag nu först får kamma det här långa håret, som på så lång, lång tid, under hela sjukdomen jag inte fått riktigt sköta.

CECILIA.

Nej, låt det vara; det förtjenar icke mer att kammas.

AMMAN.

Då vill Han inte heller låta torka sina fötter med ett sådant hår.

CECILIA.

Tror du det? Nå gör som du vill.

AMMAN (*gladt sysslande.*)

Nå, drag då spegeln till sig, söta min Prinsessa.

CECILIA.

Kära du, jag blygs att se mitt eget ansigte. Gud så blek och affallen! (*Skjuter spegeln ifrån sig.*)

AMMAN.

Hemta mod igen, så får hon nog med tiden både helsa och färg. Friskt mod: "sorgen för glädjen går." Min Prinsessa har ju fått lof af Läkaren, att gå ut

litet i dag, för första gången — ner i Logården. Ack så roligt!

(*Matar henne emellanåt med ett och annat körsbär.*)

CECILIA.

Kära du, ingenting är roligt. (*Tar ett körsbär och håller det i handen.*) Således körsbären redan mogna? Ack när körsbärsträden blommade, *då* reste vi. Hur var det då helt annorlunda. Hvem hade då kunnat tänka sådant?

(*Håller näsduken för ansigtet. Går sedan till fönstret.*)

Jag Logåln ser, ser öfver träden randas
Djurgårdens berg — Jag redan tycks mig, andas
Frisk luft.

ÅTTONDE SCENEN.

JOHAN (*instörtande med kedjorna i handen.*)

Cecilia, du dig grymt bedrar:
Pestartad luft i fängelser man har.
Och om den luft, som man oss andas gifvet,
Vi läsa i hvarandras anlet skrifvet.

CECILIA (*förd till en stol.*)

O, Gud så blek!

JOHAN.

Så blifver mannen blek,
Stängd från sin frihet utaf våld och svek.
Och Du!

CECILIA.

Så blekas flickans vårar
Af samvetsånger och af faderstårar.

JOHAN (*slår ihop händerna.*)

Maria Magdalena, sänkt i bön
Och bot! Som hon, så blek — och skön!

CECILIA.

Säg icke så! Hvad man kan skönhet tycka
Åt qvinnan gafs blott, att olyckan smycka.
Jag din olycka blef —

JOHAN.

Som din jag var.

CECILIA.

Men jag var flicka —

JOHAN.

Och jag karl.

CECILIA.

Hon bör för faran fly, den svaga, veka.

JOHAN.

Och han ej med den svaga, veka, leka,
Såsom den starkare. Förlåt, förlåt!

CECILIA.

Jag bredde tjusning kring dig —

JOHAN.

Jag försåt.

CECILIA.

Du hvad du bröt med eden helat —

JOHAN.

Heladt
Blir aldrig hvad som ödet sönderdelat. —
Cecilia, vet du hvilken offergärd?
Ja, inför Råd och Kung, inför en verld —

Än mera: inför Honom, som der vakar
Och alla eder, tyst och djupt ransakar,
Jag svor en ed så hög, så dyr —
Ej den, som älskarn tjust och yr
För henne svär i herdestunden
Bland skuggorna i sommarlunden;
Och ingen utom henne hör,
Och som, en suck, i vinden dör —
Ej den, som ynglingen hör brinna
På tungan af hvar trolös qvinna,
Och svärjs vid nattlig lampas sken,
En mened uti födseln re'n.
Men den som högt för verlden göres,
Och utaf jord och himmel höres,
Pantsätter själ och salighet
Hos ockraren, som listigt vet,
Att ur vårt bröst hvart ord utkräfva,
Som skuldsatt samvet ej kan jäfva.

CECILIA (*har, med händerna för ögonen, sjunkit ner på en stol.*)

Håll opp, håll opp! Fördöm — fördöm
Mig ej! O nej! Men glöm, men glöm —
Om äfven mig, — allt, allt.

JOHAN.

Ej glömmas
Du kan — och ändå mindre dömmas.
Ej känner kärlek i sin lycka
Sitt gudaursprungs hemlighet,

Förrän man fått de hjertan stycka,
Som tro på hopp och salighet.
Då när ur sina drömmar vaknad
Sitt ödes grymma dom han vet,
Af sin förtviflan, af sin saknad
Han anar sin odödlighet.
Så när man mig i bojor lade,
Och mig för evigt från dig slet
Jag fann först, att min kärlek hade
Till gränsor blott sin evighet.

CECILIA.

Så genom mina feberdrömmar
Du ensamt lyste i min natt,
Och förd på yrselns vilda strömmar
Vid dig jag ensam höll mig fatt.

JOHAN.

Hvi fick ej under blodig bila
Jag för min kärleks lycka dö,
Och uppå lösta vingar ila
Från denna sorgens mörka ö?

CECILIA.

Hvi fick jag ej på plågans armar
Ur dessa sorgens dalar fly
Till himlen opp, som sig förbarmar,
Der inga afsked kärlek bry?

JOHAN.

Men detta afsked — utan möte
Igen på denna sorgens jord,

Bär stunden nu uti sitt sköte
Från Dig, min kärlek — och dig, Nord.

(*Blickar ut genom det öppna fönstret.*)

Hur ungt och gladt till dessa stränder
Mitt fria, öppna hjerta kom;
Hur tungt och slutet det nu vänder
Till hemmets öde salar om.
Och dock mitt rörda öga skickar
Er nu en tacksam afskedstår,
Och kastar än de tjusta blickar
I qvällen ut, som lugn der står.
I Nordens ljusa sommarqvällar
På gröna holmar, vikar blå!
I furor omkring runehällar
Med mossa och med månsken på!
Du tystnad i naturens tempel,
På hvilken kärlek, hopp och tro
Af stilla andakt tryckt sin stämpel!
Jag anar, jag förstår er ro:
Här kärleken och sorgen bo.

Det är i ert förvar jag lemnar
Den mer än lifvet är mig kär.
Hvad hädanefter ödet ämnar
Det för mitt hjerta lika är.

(*Tar i sin hand de på golfvet fällda bojorna.*)

De bojor, som min kärlek burit,
Jag fattar åter i min hand,
Och håller eden, som jag svurit:

Att aldrig bära andra band;
Och att med minnets rosor hölja,
Med sakna'ns tårar evigt skölja
De fjettrar, jag för din skuld bar,
Och nu med mig på färden tar,
Och mig i grafven skola följa.
Och när då domsbasunen går,
Min kärlek upp ur grafven står
Uti det ljus, der ej förkättras
Det arma hjertats känslor mer,
Men öga fritt mot öga ler,
Och ej af bojor ömhet fjettras.

(*Störtar ut, följd af Cecilias brinnande blickar.*)

(Tredje Aktens slut.)

FJERDE AKTEN.

FÖRSTA SCENEN.

(Ett rum utanför Rikssalen. Folk som försöker att denna väg intränga.)

HOFLAKEJEN.

Kommer ingen in den här vägen i Rikssaln, godt folk. Håll er till stora ingången.

EN BORGARE.

Rakt omöjligt. Der klämdes — knuffades — gret — bad — svor man — och till sist stängdes dörrarne midt för vår näsa.

HOFLAKEJEN.

Precist som här. Salen är öfverfull; trängseln och hettan stor.

EN SLOTTSKNEKT (*vinkar förtroligt.*)

Men jag, kamrat?

HOFLAKEJEN.

Eh, hut! kamrat — med en simpel Slottsknekt, ett gammalt trädben?

SLOTTSKNEKTEN.

Gör sig inte grym, utan stilla sitt blodiga sinne, han. Den gamle Slottsknekten utanför med sopqvasten; den unge Lakejen innanför med dammviskan — låtom oss vara vänner, som vi äro embetsbröder. Trädben, sa han? — Kycklingben, säger jag.

(*Petar på hans vador med sin krycka.*)

HOFLAKEJEN.

Öfverfall mig inte på mitt embetsrum, säger jag.

BORGAREN.

Här ute skall väl inte grälas, under det att derinne suckas? *(Pekar åt dörren.)*

SLOTTSKNEKTEN *(lyfter på hatten.)*

Gudbevara Mästarn! Kommer aldrig i fråga. *(till Lakejen)* Trädben, sa' han? Det här skar jag mig af god Svensk fura, när jag efter slaget på Balingsåsen linka' ut ur sjukstugan. Herr Gösta var en ung tapper Herre då; och jag en ung orädder Bergslagsdräng. Annat slag! — Gamle Herrn lär nu ämna lägga sig i vinterläger, hör jag. *(torkar sina ögon)* Hoppas snart komma efter; men det går inte så fort, när man brukar trädben. — Ungt hof, unga don, kantänka! När den gamle Kungen går bort, så få de gamle tjenarne packa in — förstås! Undan för undan! *(Linkar af.)*

EN BORGARE *(till en annan)*

Jo, jo — kan bli för de gamle tjenarne och undersåtarne annat slag i många flera stycken, än du tänker, gamle trädben. Sträng Herre har han varit mången, det är sannt; men karl för sin spira; och det vill det till här i landet. De Danske körde han ur slotten och de Lybske ur hamnarna, så både land och strand blefvo fria, och det blef andrum både för Adelsman och Borgaren i landet — blef tillfälle, att röra sig med något. Vi voro ju alla utträngde af Tysken.

ANDRA BORGAREN.

Så snart måtte det väl inte vara slut med vår Herre och Konung? Det är ej så lång tid sedan jag såg honom; och då såg han icke så bofälliger ut.

FÖRSTA BORGAREN.

Men såg du inte nu hur lutad och stapplande han skred — hår och skägg alldeles gråa? Jaha! föräldrasorger!

ANDRA BORGAREN.

Annat slag när han förr red ut genom gatorna eller kring Djurgården, omgifven af sina unga ståtliga Söner — en reslig fura bland ungskogen.

BORGAREN.

Men nu är yxan satt till roten på den höga furan.

ANDRA BORGAREN.

Och i fallet knäckes ett och annat ungskott —

BORGAREN.

Plär så gå! (*Af.*)

ANDRA SCENEN.

(*Man hörer afbrutna ord — då och då suckar och snyftningar inifrån Rikssalen.*)

CECILIA (*följd af Gunnila.*)

CECILIA.

Lemna mig i fred — släpp mig, kära Gunla!

AMMAN.

Hör mig, nådiga Prinsessa, gulle barnet! Hur har hon blifvit så häftig, så olydig på en tid? De ha rakt förgjort henne för mig.

CECILIA.

Ja, de ha rakt velat förgöra mig. Man har plågat mig — misshandlat mig — trampat mig — du med. Jag vill inte längre vara deras slafvinna — din fånge. Gå, fångvakterska!

AMMAN.

Men J har inte lof att lemna edra rum — visa er för verlden.

CECILIA.

För verlden är jag begrafven och visar mig visst inte. — Men här är min Faders boning, och der är då ock hans Dotters rum. Här är jag nu; och man skall endast med våld släpa mig härifrån. Lemna mig, Amma lilla, eller jag kastar mig ut genom fönstret.

AMMAN (*i det hon går.*)

Himmelske Fader!

CECILIA.

Ja, himmelske Fader, hur de handtera mig! Hvilken oerhörd grymhet. Icke nog med trenne månaders fängelse på min sjukbädd, i mina rum. Hela hufvudstaden är i rörelse; Slottets omgifningar, borggård, trappor, hvimla af menniskor, som trängas för att få se, höra Kungen — min Fader — för sista gången, säga de. Och jag — jag — hans Dotter — mest älskade Dotter — ensam utesluten, innestängd. Nej, härifrån skall man åtminstone icke kunna släpa mig, utan att mitt öra uppsnappat några ljud af Fadersstämman — mitt öga några blickar på Fadersanletet. Vet man hvad det vill säga, att beröfva ett barn så-

dant? Har man då här i landet förlorat på dessa månader hjertats alla menskliga känslor? Finns här ingen far, ingen son mer, som vill upplåta sin mun och försvara barnaskapets heliga rättigheter, som man trampar i min person? Kalla, fega verld! (*ser ömsom genom nyckelhålet och talar ömsom fram åt scenen.*) Ha! hvad der skimrar och glänser — ett böljande haf af färgor och gestalter. Der på läktaren sitter, omgifven af sitt Hof, Drottningen — så ung, så skön — så strålande. Der hade jag ock skolat sitta — också ung, skön, strålande — om jag får säga. Jag skulle med dig ha delat allas blickar, sköna Stjufmoder! — Jag hade setat der, och sagt mig sjelf: denne ädle gråhåring, denne vördnadsvärde Monark, med krona på hjessan och spira i hand — vid hvilkens läppar allas blickar hänga — denne Halfgud, som man gråter — som man kysser händer och klädesfållar på — han är min — min Fader. Och i det han går förbi läktaren skulle han se opp; och den första blicken för hans unga Drottning — den andra för hans unga Dotter — afgudade Dotter — ja så var det förr! (*håller händerna för sina ögon.*) O Gud, O Gud, och här står jag nu gömd, glömd, dömd. Man har icke mätt mitt straff efter min förbrytelse. Man har trott sig upprätta sin ära i min förödmjukelse. (*Åter vid nyckelhålet.*) Låt se, om mina blickar icke skulle kunna finna Honom. Der står någon och skymmer. Ha! han flyttar sig. Der äro trappstegen till thronen — baldakinen — och *Han.*

Men är det Han? Kronan på hufvudet — ja, det är Kungen! Men så hvit hans hjessa, så lutad. Res opp dig Fader! Din böjda gestalt böjer min själ till jorden. Har sommaren så blekt dig? Eller jag — Gud jag? Och blicken så skum. Blicka stolt, du kungsöga! Icke så brustet! Du kommer annars mitt hjerta att brista. *(lyssnande.)* Hör han talar — salen genljuder — suckar svara. En väldig stämma ännu; fastän bruten. Minns du, mitt öra, när den lekte till cittran? När i vår lyssnande krets Han qvad ”Liten Karin” — eller ”Jungfrun hon skulle sig till Ottesången gå?” Eller när han stämde opp Choralen, som Luther skickat honom: ”Der Gott ist unser vester Burg?” O, när en man bedjer eller jublar, eller befaller — det är en ton deri! Man hör, att han är satt till en jordens Herre och mensklighetens Prest. — Och en Fader sen; när han uträcker sina armar och säger: ”mitt barn — min son — min dotter!” — *(störtar med utsträckta armar fram åt scenen.)* Ja, jag kommer min Fader! hon skyndar, din Cecilia. *(sansande sig.)* Ha! — *(sjunker på knä)* Hören mig j barn, hören mig j unge — genom mig, ett förkastadt barn, talar Herren: *(med stort eftertryck, och händerna knäppta, blickarne öfverskådande salongen.)* ”Du skall hedra din Fader och din Moder, på det dig må väl gå, och du må länge lefva på jorden.” *(störtar ut. Man hör en Marsch uppspelas inifrån Rikssalen.)*

TREDJE SCENEN.

(Dörrarna till Rikssalen öppnas. Man ser Konungen stadd i utgående, midt för dörren vända sig än en gång om och upplyfta sina händer till ett stumt farväl. Till hans fötter störta somliga; andra fatta manteln, kyssa och vilja fasthålla den. Blandade rop af:)

"Gud Bevare Konungen och Fäderneslandet!" "Herren bevare din utgång och ingång!" — "Blif när oss, ty det lider till aftonen!" —

(Personer utkomma genom dörren med åtbörder af djup rörelse. Fanfarer dåna — dörrarna tillslutas.)

EN BORGARE *(utkommande ur Rikssalen, jemte följande personer.)*

En sorglig stund.

EN ANNAN.

Och sorgligare stunda.

FÖRSTA BORGAREN.

Just derföre så sorgelig. Våra vägar skiljas här.

ANDRA BORGAREN.

Vill J inte, Herr Borgmästare, dela husmanskost med mig?

FÖRSTA BORGAREN.

Jag tackar er, men jag är mätt af sorg. För öfrigt kräfva stadens och egna angelägenheter min skyndsamma hemkomst.

ANDRA BORGAREN.

Tänker J då genast fara af till Norrköping?

FÖRSTA BORGAREN.

Skutan är segelfärdig, vinden god. Gud vare med er!

ANDRA BORGAREN.

Och med er — med oss — med hela landet! Jag har en sten på mitt hjerta.

FÖRSTA BORGAREN.

Jo, jo! — När husfadren dör och arf skall skiftas, så — —

ANDRA BORGAREN.

J säger något.

FÖRSTA BORGAREN.

Jag säger inte, jag. Men farväl. Måtte vi få goda tidender från hvarandra. Lycka på resan. Min helsan till Mor och barn! *(Af, åt olika håll.)*

EN UPLANDSBONDE *(till en Dalkarl.)*

När du sist gret, så var det på Morahed?

DALKARLEN.

Han viste hvad Dalkarlen tål. Den man älskar den agar man. Trognare folk har Kungen och landet ej, än i våra Dalar.

UPLÄNNINGEN.

Och på våra lergården. Derför fick Kungen ock behålla oss. De andra kastades åt Hertigarne.

DALKARLEN.

Uplandspankakan, ja!

UPLÄNNINGEN.

Och Dalkarshafrebrödet ja!

DALKARLEN.

Äro goda att kännas vid. —

UPLÄNNINGEN.

I nödens stund. *(De slå hvarandra i hand och aflägsna sig.)*

FJERDE SCENEN.

(*Kungens enskilta rum.*)

DROTTNINGEN (*vändande anletet tillbaka dörren.*)

Jag tackar er! Jag här Hans Majestät förbidar.
Vill ensam vara med min stumma smärta.

(*Sätter sig i en karmstol.*)

Och ensamt blir du snart, mitt arma hjerta!
En Drottning, stigen ner ifrån sin thron,
Och enka i sitt hjerta som sitt rike, —
En varelse så ensam, utan like —
O Gud! hur öfvergifven är ej hon!
De ögon, som mot dagens sol så gerna
Sig vända, vända också sig ifrå'
Den vester, der som hennes sjunkna stjerna
Förbleknat, att ej mera tänkas på.
Mitt öde dock ej ensamt jag begråter,
Ej blott *min* lyckas korrta flydda dröm,
Och att *min* lefnads lätta farkost åter
Skall ryckas ut från land i tidens ström;
Dig, dig jag gråter, re'n som bland de döde,
O Konung, dyrast mig bland dödlige —
Ditt huses, rikes grymma sorgeöde,
Som aningar re'n för min fruktan te.
Mitt lif, det unga — o hur gaf jag gerna
Att blöda, himmel, på ditt altare;
Blott att den Wasahusets nya stjerna,

Som fastän korrt, mig vänligt velat le,
I storm och blodmoln ängsligt sig fördjupa,
Och från sin höga azurhimmel stupa
Mitt sorgsna öga aldrig måtte se.

(*Uppstigande.*)

Ack, slotten som hyddorna falla
För tidens alltjemnande hand.
Vi dödliga bygga oss alla
Vårt hus uppå rinnande sand.
Och vågorna komma och svalla —
Vi tycka oss trygga på land —
Men ner i sitt sköte, det kalla,
De rycka vårt hus ifrån strand.

FEMTE SCENEN.

(KUNGEN *inträder, företrädd af* PRINSARNE ERIK, JOHAN *och* CARL, *samt följd af* ERKEBISKOPEN.)

DROTTNINGEN (*hastande till hans möte.*)

Kom, Herre, låt mig bjuda Er mitt stöd.

KUNGEN (*stödd på henne.*)

Godt är en makas stöd i lust och nöd!

(*Sjunker i karmstolen.*)

Jag känner mina torra läppar brinna;
Och för mitt öga dagens ljus försvinna.

(*Drottningen tar ur sin barm en essanceflaska, slår deraf och flägtar på hans tinningar.*)

I vintrens nära frusna andedrägt
Du än en gång göt vårens blomsterflägt.

DROTTNINGEN (*rörd, lutande sig öfver honom.*)

Tag ur mitt bröst min lefnadsfriska anda,
Att den uti ert trötta hjerta blanda.

KUNGEN (*något vederqvickt.*)

Jag sett igen — och sett för sista gången —
Mitt älskade, mitt trogna Svenska folk.
Och mången suck — och blick, och tår så mången
Har varit våra rörda hjertans tolk. —
O, litet, litet veta men'skohjertan,
Så länge de hvarandra ha, hur kär
Man för hvarandra är, förrän som smärtan
I afskedsstunden hjertat sådant lär.
Bredvid hvarann en lifstid uppå jorden
Man med förhållna ögon här kan gå,
Tills man skall skiljas, och i sista orden,
I sista blicken lär hvarann förstå. — —
Och ljuft som ledt vi länge troget delat —
Ej utan smärta slits ett sådant band.
Att som en Konung, du mig hålla velat
Till godo, dig du dyra fosterland,
Jag tackar rörd. Hvad men'skan menskligt felat,
Jag hoppas, jag af men'skor tillgift får;
Och Kungen, Kungars Konung ber, att heladt
Och skyldt det blifva må i Christi sår.
Hvad var jag Gud, att ur den långa dalen
Fram till en undersman du ställde mig,
Och öppnade till Svenska kungasalen
För mig, en annan David, jemnad stig?

Hvad var jag, att min svaga arm ej sviken
Blef, när som han till striden svärdet drog,
En Saul öfver Nordens trenne riken
Blott med en hand full folk jag slog?
Men nu de skymmas mina trötta sinnen.
Från eder, jordens alla flydda minnen,
Jag vänder mig till det som framom är,
Till kronan, som i hoppet Gud beskär.

(*Lyfter kronan af sitt hufvud.*)

Och lyfter af den här. Si, väga
Hon känns på hjessan tung. Vill säga:
Ett mattadt hufvud och en hjessa grå
En krona älskar ej att sitta på.

(*Prinsarne lyfta på samma gång af sina. Håller den framför sig.*)

Det är min vackra, rika Wasa-kärfve,
Som uti handen på den starke, djerfve
De gyllne axen har tillsammanslutit,
Och sig tillhopa till en krona knutit.

(*Räcker kronan åt Erik.*)

Gud ger den, minns det, hvem Han ämnar;
Men som ett lån han den blott lemnar.

(*Erik, sedan Kungen vändt sig bort, frestar den kungliga kronan på sitt hufvud*)

JOHAN (*stöter den af honom.*)

Galning!

CARL (*har hastat att taga upp och försöker den på sitt hufvud.*)

JOHAN.

Du är för liten, min gosse.

CARL.

Liten blir väl stor, min gubbe.

KUNGEN (*varsnande detta, reser sig häftigt, stampar med foten.*)

Barn, fubblen ej med Svenska kronan!

(*Sjunker efter denna sista ansträngning tillbaka i stolen. Kungen låter aftaga manteln, räcker den åt Johan.*)

Och Kungamanteln här! Se till, att Wasa
Med Wasa icke sliter den i trasa.

(*Johan lägger den på bordet. Kungen låter aftaga sig svärdet, som han räcker åt Carl.*)

Tag svärdet här. Två eggar har det:
Den ena till att fienden föröda.
Men akta, att när till försvar du drar det,
Ej för den andra Svensker man må blöda.

Så är han afklädd, bortlaggd all den ståt,
Som uppå jorden följer herrskarn åt.
Och men'ska blott, och syndare till slut,
Jag åt förgängelsen ger min tribut;
Och inför Kungars Kung skall stå — en like
Med minsta undersåten i mitt rike.
Hvad har jag då att trösta på? — Din nåd!

SJETTE SCENEN.

DROTTNINGEN (*har smygt sig ut och förer in Cecilia, som vid dörren sjunker på knä.*)

Ja nåd!

KUNGEN (*betäcker sitt ansigte.*)

Cecilia — ha!

ERKEBISKOPEN.

Nåd, nåd! Skall nåd för rätt i himlen gå,
Så måste det på jorden ske också.

DROTTNINGEN (*förer Cecilia några steg närmre och knäfaller sjelf jemte henne.*)

Hur men'skan än i gerning eller ord
Emot en men'ska ock har kunnat fela,
Förlåtelsen i himmel och på jord
Hvad brutet är har fått af Gud att hela.

CECILIA (*med hufvudet böjdt till jorden.*)

Fader, "jag hafver syndat i himlen och på jorden och är icke värd, att kallas ditt barn!" (*Lång tystnad.*)

KUNGEN.

Barn!

CECILIA.

Fader!

KUNGEN (*öppnande sina armar.*)

Mitt barn!

CECILIA (*som störtar till hans knän.*)

Min fader! (*Stum omfamning.*)

KUNGEN (*med händerna på hennes hufvud och ögonen mot höjden.*)

"Och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåte dem oss skyldige äro!"

ERKEBISKOPEN.

Amen!

KUNGEN (*slående sina armar om Cecilias hals.*)

Har jag mitt barn i dessa armar åter?

CECILIA.

Vid fadrens bröst är det som dottren gråter?

KUNGEN (*upplyfter hennes hufvud och ömt betraktande henne.*)

Hur länge sen jag dessa ögon såg!

CECILIA.

Hur länge sen vid detta bröst jag låg!

KUNGEN.

Så kom, att åter vid det bröstet ligga.
(*Trycker henne till sig.*)

CECILIA.

För att förlåtelse der evigt tigga.

KUNGEN (*högtidligt till åskådarne.*)

"Ho af eder kastar första stenen på henne?" —
(*Till Cecilia.*)
Ej blott förlåtelse — men kärlek tag.

CECILIA.

På ångrens himmel stig, du fridens dag!

KUNGEN (*smekande hennes kinder.*)

Hvad du är blifven blek, mitt stackars barn.

CECILIA.

Så bleks af sorgen kindens rosengarn.
Men hvad ditt skägg har hvitnat, gamle Far.

KUNGEN.

På länge det ej dottren kämbat har.

CECILIA (*slående sitt långa hår om hans knän.*)

I mina bojor jag dig åter binder.

KUNGEN (*slår sina armar om henne.*)

Och för all flygt jag lägger mina hinder.
(*Hans hufvud sjunker långsamt ner på hennes axel.*)

CECILIA (*med stirrande blickar fästade på honom, sedan vinkande åt de andra.*)

Jag tror, att han i mina armar dör.
O Gud! — Men nej! han än en gång sig rör.

KUNGEN (*med en djup suck hämtar sig — men aftynande.*)

Hå — det är dager ännu? — Tyckte det var natt. —
Men afton då? — Så sömnig och så matt! —
Låt öppna fönstren der. Behöfver andas —
Min andedrägt låt med naturen blandas.
Du balsam i ett såradt menskobröst!
Vänd stolen ditåt. (*stolen vändes mot det öppna fönstret.*)
Ja derute höst — —
Som inne här. (*lägger handen på bröstet.*)
Och löfven blekna — falla — —
Som löf i lund vi blekna, falla alla.
Men än som höst så skön du är, Guds jord!
Och huru kär din anblick, dyra Nord!
(*Med för ögonblicket vaknande känsla.*)
Jag känner er, i tysta djupa sjöar,
Och edra al- och björkbekrönta öar —

Och er, j kullar, nära — långt ifrån,
Som kring mitt rike, såsom vaktorn stån.
Jag har er frilöst, hafver eder hägnat,
Min ungdomskärlek, mannakraft er egnat —
En tacksam suck — mitt stoft och Gustafs namn —
O tagen mot i minnets trogna famn!

(*Solen synes nedgående.*)

Och du, o Sol, Allfaders klara öga,
Jag prisar dig, allifvande och höga,
För hvarje dag, hvars ljus igen du tändt,
Och i ditt sken mig till att verka sändt —
Att jag har lefva fått uti din värma;
Och nu, när aftonskuggorna sig närma,
Ännu en gång du fram ur molnen ler
Uti den stund, då du — och jag går ner.

(*Med hufvudet alltmer sjunkande.*)

Men molnen, — skyarne de hafva vingar — —
Hvem ger mig dem, att också upp jag svingar. —
När solen sjunker? — — — —
Laurentius bed! —

(*Med knäppta, på Cecilias skuldror nersjunkna händer och lutadt hufvud.*)

Låtom oss bedja!

ERKEBISKOPEN.

(*Bakom Konungens stol och vänd åt fönstret. Prinsarne Erik och Johan betäcka sina anleten — Carl faller på knä. — Drottningen lutad intill Konungen, hållande hans hand. — Cecilia såsom förut vid hans fötter.*)

"Solen sjunker", med ej hejdad fart,
Af dess lopp, o Herre, låt oss märka
Hur på dagen kommer afton snart,

Då vi mera icke kunna verka.
Att vår qväll må komma med sin frid,
Låt oss dagen icke fåfängt spilla,
Men använda väl dess korta tid,
I det stora trogna, som det lilla.

”Solen sjunker”, — men går åter opp
Till ny morgon utur nattens sköte;
Låt oss, Herre, slumra i det hopp,
Att ur natt, ny dag vi gå till möte.
Låt, o låt oss då uppvakna der
Du i ljuset sitter uppå stolen —
Uppå dagen ingen ända är,
Och ditt anlete — Du sjelf är solen.

DROTTNINGEN (*släpper sakta Kungens hand.*)

Tyst! Han slutat har sin aftonbön,
Trötta hufvud till hvila lutat;
Och en afton himmelsk lugn och skön
Har den långa lefnadsdagen slutat.

CECILIA.

Fader, från ditt hjerta, ur din famn
Skulle jag igen så fort förskjutas?
För min kärlek denna funna hamn
O, så snart så grymt igen tillslutas.

ERKEBISKOPEN (*vänd till åskådarne och med händerna på Kungens sjunkna hufvud.*)

”Solen sjunker”, från din himmel ner,
Svea! — Men ur natten som sig sänker

Kring din hjessa *detta namn* än ler,
Och i oförvansklig strålglans blänker —
Solen likt, som högst på dina fjäll,
I den stund hon sjunker, åter randas,
Och den frida Nordens sommarqväll
Oförmärkt med hennes morgon blandas.

RÄTTELSER.

Sid. 9, rad. 4 står: *Pyh,* läs: Pyh'.
» 10, » 10 » *har uppsåt,* läs: har för uppsåt.
» 11, » 11 » *bränner,* läs: bränner.
» 15, » 20 » *likne,* läs: like.
» 17, ordet *Min* flyttas från slutet af 6:te till början af 7:de raden.
» 51, rad. 6 står: *försänk,* läs: försänkt.
» 58, » 9 efter *förlidit* borttages punkten.
De öfriga interpunctationsfelen täcktes Läsaren benäget sjelf rätta.

Svenska Theatern.

N:o — sk.

1. *Magister Bläckstadius.* Lustspel i 2 Akter . . . . 16.
2. *Läkaren.* Skådespel i 4 Akter 24.
3. *En födelsedag på Gäldstugan.* Lustspel . . . . 16.
4. *Rika Morbror.* Lustsp. i 2 Akt. 16.
5. *Engelbrecht och hans Dalkarlar* 24.
6. *Stockholm, Westerås och Upsala* 16.
7. *Herr Dardanell och hans upptåg på landet* . . . . 16.
8. *1846 och 1946* . . . . 16.
9. *Jernbäraren.* Skådespel . . . 16.
10. *Hittebarnet.* Lustspel . . . . . 16.
11. *Positivhataren* . . . . 16.
12. *Jenny eller Ångbåtsfärden* . . 12.

Samtlige af A. BLANCHE.

13. *Mäster Smith,* af J. Jolin . . 32.
14. *Det otroliga,* af K. Kullberg . 16.
15. *Femhundra Riksdaler Banko,* af M. Cramær . . . . 16.
16. *En half Million,* af dens. . . 16.
17. *Symamsellerna,* af densamme . 24.
18. *Barnhusbarnen,* af J. Jolin . . 44.
19. *Bröstkaramellerna,* af dens.. . 16.
20. *Flickorna på Söder* . . . . . . 16.
21. *En revolution i månen* . . . . 16.
22. *Profbladet eller Frihetens lön* 12.
23. *Polkander i Stockholm* . . . . 16.
24. *Carl XII vid Pultava eller sista Resursen* . . . . 16.
25. *Tidens Strid* . . . . 16.
26. *Polkander och hans Fru* . . . 16.
27. *Döden Fadder,* af A. Blanche 16.
28. *Komedianterna,* af densamme . 16.
29. *Den politiske Kocken,* af dens. 16.
30. *Flickorna på Norr* . . . . . . 16.
31. *Efter femtio år,* af Z. Topelius . . . . 1 R:dr —
32. *Gustaf Adolf och Seaton* . . . 24.
33. *En Nyårsmorgon i Storkyrkotornet* . . . . 12.
34. *Lilla Apan.* Vådevill . . . . . 12.
35. *En knalleffekt* . . . . 12.
36. *»Örebro-fåfänga»,* af J. Jolin 16.
37. *Hin ondes gåfva,* af F. Hedberg 16.
38. *Min vän Löjtnanten,* af dens. . 16.
39. *»När man inte har pengar»,* af dens. . . . . 16.
40. *Också en profet* . . . . 16.
41. *Och ändå rör det sig* . . . . . 12.
42. *Fyra dagar af Konung Gustaf III:s regering* . . . . 24.
43. *Tidningsskrifvaren* . . . . 24.
44. *Läsarepresten* . . . . 24.
45. *Längtan efter äfventyr* . . . . 24.
46. *En midsommarnatt i Dalarne.* 16.
47. *En natt i Falkenberg* . . . . . 16.
48. *En god uppfostran* . . . . . . 16.
49. *Aprilnarrit* . . . . 16.
50. *För sent!* . . . . 16.
51. *I Bohuslänska Skärgården* . . 16.
52. *Kusinen eller Studentäfventyret* 16.
53. *Blekingsflickan* . . . . 16.
54. *Tiggarflickan* . . . . 16.
55. *Den grå Paletån* . . . . 16.
56. *Lefve Fåfängan!* . . . . 16.
57. *Nyårsnatten på Mosebacke.* Tillfällighetstrolleri . . . . 12.
58. *Valborgmässo-aftonen* . . . . . 24.
59. *En Hufvudpassion.* Komedi . 16.
60. *Huru tiden förändrar.* Lustspel med sång . . . . 16.

De 4 senaste alla af F. HEDBERG.

61. *Mitt Andra Jag* efter Er. Bögh, af Aug. Säfström . . . . . . 16.

Särskildt utgifne äro:

Dackefejden. Skådespel af Hyltén-Cavallius . . . . . . 1 R:dr —
Kungslenafärden. Tragedi af Per Sparre . . . . 1 R:dr —
Frieri och förställning. Lustspel fr. franskan . . . . 16.
En bengalisk Tiger. Lustspel från franskan . . . . 16.
Den resande Studenten eller Åskvädret . . . . 16.
Maskeraden i Vindskammaren. Lustspel . . . . 16.
Studenten och hans Älskarinna . . 12.
Amuletten eller ett paradis på vinden 12.
Regentens Dotter, af A. Dumas . . 16.
En blåstrumpa för 200 år sedan, af G. H. Mellin . . . . . . 16.
Inqvarteringen. Lustspel i 1 Akt 20.
Lilla Bertha eller öm och sedlig Modersvård . . . . 16.
Min hustrus andre man . . . . . . 16.
Malins Korgar, af A. Säfström . . 12.
En homöopatisk Kur . . . . 12.
Rosen på Kungsholmen . . . . . . 12.
Dottersonen . . . . 16.
Grannarne, af Blanche . . . . . . 12.
Nipperboden, af Säfström . . . . . 12.
Ett Sommaräfventyr på Djurgården 12.
Malins Bröllop, af Aug. Säfström 12.

U.C. BERKELEY LIBRARIES
C031228096

